

Policejní akademie České republiky

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

Role zpravodajských služeb ČR v bezpečnostním řízení
podle zákona o ochraně utajovaných informací a
bezpečnostní způsobilosti

Bakalářská práce

The role of the Czech intelligence services in security
procedures under the Classified Information Protection and
Security Clearance Act

Bachelor Thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Pokorný Ladislav Ph.D.

Praha 2025

AUTOR PRÁCE

Dan Smrčka

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 25.2.2025

Dan Smrčka

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou ochrany utajovaných informací a rolí zpravodajských služeb v bezpečnostním řízení v České republice. Práce analyzuje právní rámec ochrany utajovaných informací, zejména zákon č. 412/2005 Sb., v jeho aktuálním znění po novele č. 267/2024 Sb., a prováděcí vyhlášku č. 300/2024 Sb. Dále se zaměřuje na klíčové aktéry bezpečnostního řízení, mezi něž patří Bezpečnostní informační služba (BIS), Vojenské zpravodajství (VZ) a Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI), a jejich spolupráci s Národním bezpečnostním úřadem (NBÚ). Práce se rovněž věnuje soudním rozhodnutím, která ovlivnila bezpečnostní prověrky, a porovnává bezpečnostní řízení v České republice a Německu. V závěru jsou analyzovány dva medializované případy odebrání bezpečnostního osvědčení (Rostislav Pilc, Václav Regner) a jejich dopad na praxi bezpečnostního řízení.

Klíčová slova

Bezpečnostní prověrka • NBÚ • BIS • VZ • ÚZSI • Regner • Pilc • spolupráce • zpravodajské služby • utajované informace • BfDI • BfV • MAD • BND

Abstract

This bachelor's thesis explores the issue of classified information protection and the role of intelligence services in security procedures in the Czech Republic. The study analyzes the legal framework for protecting classified information, particularly Act No. 412/2005 Coll., as amended by Amendment No. 267/2024 Coll., and the implementing Decree No. 300/2024 Coll. It further examines key actors in the security process, including the Security Information Service (BIS), Military Intelligence (VZ), and the Office for Foreign Relations and Information (ÚZSI), as well as their cooperation with the National Security Authority (NBÚ). The thesis also discusses court rulings that have influenced security clearance procedures and compares security procedures in the Czech Republic and Germany. Finally, it analyzes two high-profile cases of revoked security clearances (Rostislav Pilc, Václav Regner) and their impact on security clearance practices.

Keywords

Security procedures • NBÚ • BIS • VZ • ÚZSI • Regner • Pilc • cooperation • intelligence • classified information • BfDI • BfV • MAD • BND

Obsah

SEZNAM POUŽÍVANÝCH ZKRATEK	7
1. ÚVOD	8
2. ZÁKLADNÍ POJMY A TERMINOLOGIE	10
2.1 DEFINICE UTAJOVANÝCH INFORMACÍ.....	10
2.2 BEZPEČNOSTNÍ ZPŮSOBILOST A JEJÍ VÝZNAM.....	13
2.3 BEZPEČNOSTNÍ ŘÍZENÍ A JEHO SOUČÁSTI	14
2.4 ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY ČR A JEJICH ROLE V BEZPEČNOSTNÍM ŘÍZENÍ.....	19
2.5 ZÁKONNÉ VYMEZENÍ POJMŮ A DEFINIC	20
2.5.1 Definice utajované informace.....	20
2.5.2 Bezpečnostní způsobilost.....	20
2.5.3 Prověřovaná osoba.....	20
3. PRÁVNÍ RÁMEC OCHRANY UTAJOVANÝCH INFORMACÍ	21
3.1 ZÁKON Č. 412/2005 Sb., O OCHRANĚ UTAJOVANÝCH INFORMACÍ A O BEZPEČNOSTNÍ ZPŮSOBILOSTI	21
3.2 VYHLÁŠKY, PROVÁDĚCÍ PŘEDPISY A NAŘÍZENÍ VLÁDY	24
3.3 ZÁKONY O ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽBÁCH ČR A JEHO VÝZNAM PRO BEZPEČNOSTNÍ ŘÍZENÍ.....	26
3.4 JUDIKATURA A JEJÍ VLIV NA ÚPRAVY PRÁVNÍHO RÁMCE	33
4. KOMPETENCE ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB V RÁMCI ZÁKONA O OCHRANĚ UTAJOVANÝCH INFORMACÍ	35
4.1 BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA (BIS)	35
4.2 VOJENSKÉ ZPRAVODAJSTVÍ (VZ).....	36
4.3 ÚŘAD PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE (ÚZSI)	38
4.4 SPOLUPRÁCE ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB S NBÚ A JINÝMI ORGÁNY STÁTNÍ SPRÁVY	39
4.5 VLIV ORGANIZACE A SPOLUPRÁCE NA EFEKTIVITU BEZPEČNOSTNÍHO ŘÍZENÍ	42
5. PROCES BEZPEČNOSTNÍHO ŘÍZENÍ V ČR.....	45
5.1 ROLE ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB PO PODÁNÍ ŽÁDOSTI O BEZPEČNOSTNÍ PROVĚRKU	45
5.2 PROVĚŘOVÁNÍ FYZICKÝCH A PRÁVNICKÝCH OSOB	46
5.2.1 Prověřování fyzických osob	46
5.2.2 Prověřování právnických osob.....	46
5.2.3 Role zpravodajských služeb a spolupráce s NBÚ.....	47
5.3 VYDÁVÁNÍ OSVĚDČENÍ A BEZPEČNOSTNÍ ZPŮSOBILOSTI	48
5.4 MOŽNOST PŘEZKUMU A ODVOLÁNÍ	49
5.4.1 Právní rámec přezkumu a odvolání.....	49
5.4.2 Proces přezkumu a jeho průběh.....	49
5.4.3 Soudní přezkum rozhodnutí NBÚ	50
5.4.4 Dopady přezkumu na bezpečnostní řízení.....	50
5.4.5 Praktické příklady zamítnutých prověrek a jejich přezkumu.....	50
5.4.6 Ochrana práv žadatelů vs. národní bezpečnost	51
6. SROVNÁNÍ BEZPEČNOSTNÍHO ŘÍZENÍ V ČESKÉ REPUBLICE A NĚMECKU.....	52
6.1 PRÁVNÍ RÁMEC BEZPEČNOSTNÍHO ŘÍZENÍ V NĚMECKU	52
6.2 BEZPEČNOSTNÍ PROVĚRKY: POSTUPY, PRÁVOMOCI A ODLIŠNOSTI MEZI ČR A NĚMECKEM	56
6.2.1 Průběh prověrek a zapojení zpravodajských služeb v Německu.....	56
6.2.2 Klíčové odlišnosti v postupech prověrek (tabulka 1)	58
6.3 PRÁVOMOCI ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB V OBLASTI BEZPEČNOSTNÍHO ŘÍZENÍ A UTAJOVANÝCH INFORMACÍ V NĚMECKU	61
6.4 KRITICKÉ ZHODNOCENÍ ROZDÍLŮ MEZI SYSTÉMY ČR A NĚMECKA	64
6.4.1 Centralizace vs. decentralizace a nezávislost rozhodování.....	64

6.4.2	<i>Právní jistota a opravné prostředky</i>	64
6.4.3	<i>Efektivita a rychlost</i>	65
6.4.4	<i>Materiální kritéria spolehlivosti</i>	65
6.4.5	<i>Role lidského faktoru a příklady selhání</i>	66
6.4.6	<i>Kulturní a právní kontext</i>	66
7.	ROZBOR A ANALÝZA PŘÍPADŮ ODEBRÁNÍ BEZPEČNOSTNÍ PROVĚRY	68
7.1	GENERÁLMAJOR ING. ROSTISLAV PILC, MPA	68
7.1.1	<i>Opravné prostředky, které byly použity</i>	70
7.1.2	<i>Následky a odškodnění</i>	72
7.1.3	<i>Shrnutí</i>	73
7.2	VÁCLAV REGNER	74
7.2.1	<i>Právní kontext</i>	75
7.2.2	<i>Opravné prostředky</i>	76
7.2.3	<i>Shrnutí</i>	77
8.	ZÁVĚR	79
8.1	SHRUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ	79
8.2	REFLEXE SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A PRAKTICKÝCH PŘÍPADŮ	79
8.3	KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ REPUBLIKY S NĚMECKEM	80
8.4	ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ A DOPORUČENÍ	80
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	81
	MONOGRAFIE	81
	ZÁKONY A PRÁVNÍ PŘEDPISY	81
	SOUDNÍ ROZHODNUTÍ	82
	INTERNETOVÉ ZDROJE	83
	České	83
	Polské (psané v anglickém jazyce)	84
	Německé	84

Seznam používaných zkratek

BfDI	Bundesbeauftragte für den Datenschutz und die Informationsfreiheit (Spolkový zmocněnec pro ochranu dat a svobodu informací)
BfV	Bundesamt für Verfassungsschutz (Spolkový úřad pro ochranu ústavy – německá kontrarozvědná služba)
BIS	Bezpečnostní informační služba
BND	Bundesnachrichtendienst (Spolková zpravodajská služba – německá zahraniční rozvědka)
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
HUMINT	Human Intelligence (zpravodajská činnost založená na lidských zdrojích)
MAD	Militärischer Abschirmdienst (Vojenská kontrarozvědka v Německu)
NBÚ	Národní bezpečnostní úřad
OSINT	Open Source Intelligence (zpravodajská činnost využívající otevřené zdroje)
SIGINT	Signals Intelligence (zpravodajská činnost vycházející ze zachycené elektronické komunikace)
ÚZSI	Úřad pro zahraniční styky a informace
VZ	Vojenské zpravodajství

1. Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou role zpravodajských služeb České republiky v procesu bezpečnostního řízení, a to zejména v kontextu zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti. Práce se soustředí na právní rámec a praktické fungování bezpečnostního řízení, přičemž vychází nejen z české legislativy, ale i z komparativní analýzy se zahraničními modely, konkrétně s německým systémem bezpečnostního prověřování.

Metodologie této práce je inspirována přístupem Petra Druláka a jeho kolektivu, jak jej prezentuje v knize Jak zkoumat politiku. Práce využívá deskriptivně-analytický a komparativní přístup k výzkumu bezpečnostního řízení a role zpravodajských služeb. Tento metodologický rámec umožňuje nejen podrobnou analýzu legislativních norem a právních aspektů, ale také zhodnocení reálného dopadu bezpečnostního prověřování na praxi v České republice.

Hlavním cílem této práce je objasnit postavení a roli zpravodajských služeb v procesu bezpečnostního řízení v České republice a zhodnotit efektivitu a spravedlnost tohoto systému.

Práce je rozdělena do několika tematických bloků. V první části se věnuje vymezení základních pojmů a terminologie, nezbytných pro pochopení problematiky bezpečnostního řízení. Následně přechází k analýze právního rámce, včetně zákona č. 412/2005 Sb., a prováděcích předpisů, které upravují bezpečnostní prověrky. Další část se zaměřuje na kompetence jednotlivých zpravodajských služeb a jejich spolupráci s Národním bezpečnostním úřadem.

V praktické části je pozornost věnována procesu bezpečnostního řízení a jeho jednotlivým fázím, od podání žádosti po možnosti přezkumu rozhodnutí. Speciální pozornost je věnována komparativní analýze mezi Českou republikou a Německem, která poskytuje vhled do rozdílných přístupů k bezpečnostním prověrkám. V závěrečné části jsou analyzovány konkrétní případy odebrání bezpečnostních prověrek, které měly významný vliv na judikaturu a veřejnou debatu o bezpečnostní politice v ČR.

Tato bakalářská práce přispívá k hlubšímu pochopení mechanismů bezpečnostního řízení v České republice a poukazuje na klíčovou roli zpravodajských služeb v tomto procesu. Důraz je kladen na propojení teoretických poznatků s praktickými aspekty bezpečnostních prověrek a jejich dopad na jednotlivce i instituce. Analýza komparativního přístupu se zahraničními modely pak umožňuje identifikaci možných inspirací pro zlepšení českého systému.

2. Základní pojmy a terminologie

2.1 Definice utajovaných informací

Podle § 2 zákona č. 412/2005 Sb., ve znění novely č. 267/2024 Sb., se utajovanou informací rozumí informace, jejíž neoprávněné vyjádření nebo zneužití může způsobit újmu na bezpečnosti státu, jeho zájmech nebo na zájmech právnických či fyzických osob chráněných tímto zákonem. Utajované informace se dělí do čtyř stupňů podle míry ohrožení:

- **Přísně tajné** – jejich únik by mohl způsobit mimořádně závažné ohrožení bezpečnosti státu.
- **Tajné** – může způsobit vážnou újmu na bezpečnostních zájmech státu.
- **Důvěrné** – může vést k poškození zájmů státu.
- **Vyhrazené** – informace, jejichž ztráta by měla spíše administrativní než kritické dopady.¹

Ochrana utajovaných informací zahrnuje několik vrstev zabezpečení, a to jak fyzických, tak administrativních. Hlavním garantem této ochrany v ČR je NBÚ, který dohlíží na to, aby se k těmto datům dostaly pouze prověřené osoby.²

Tento systém ochrany zahrnuje:

- **Fyzická ochrana** – „zajištění utajovaných informací v zabezpečených prostorách, využití přístupových karet a ochranných mechanismů“.³
- **Administrativní opatření** – stanovení jasných pravidel pro přístup k informacím, kontrolní mechanismy a pravidelné audity.⁴

¹ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, částka 143, č. 412., § 4.

² DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 50-52.

³ NBÚ. Věstník Národního bezpečnostního úřadu, č. 1, 2024. Praha: NBÚ, 2024.

⁴ NBÚ. Věstník Národního bezpečnostního úřadu, č. 1, 2024. Praha: NBÚ, 2024.

- **Technická opatření** – „použití šifrovacích technologií, zabezpečení elektronické komunikace a prevence kybernetických hrozeb“.⁵

Osoby žádající o přístup k utajovaným informacím musí splnit zákonné požadavky zahrnující podmínky bezúhonnosti, ekonomické stability a bezpečnostní spolehlivosti. Bezúhonnost je definována jako absence pravomocného odsouzení za úmyslný trestný čin nebo trestný čin související s ochranou utajovaných informací. Posuzování ekonomické stability se zaměřuje na neschopnost plnit finanční závazky, existenci daňových nedoplatků či exekuce na majetek. Podmínkou bezpečnostní spolehlivosti je neexistence bezpečnostního rizika, které by mohlo ohrozit ochranu utajovaných informací.^{6,7}

Ochrana utajovaných informací není pouze záležitostí jednotlivých států, ale je rovněž součástí mezinárodní spolupráce. *“Dohoda mezi smluvními stranami Severoatlantické smlouvy o bezpečnosti informací a Dohoda mezi vládou České republiky a Sekretariátem Rady Evropské unie o vzájemné ochraně utajovaných skutečností zajišťují ochranu a výměnu utajovaných informací mezi Českou republikou a těmito organizacemi. Tyto dohody stanovují bezpečnostní opatření, která musí být dodržována při nakládání s utajovanými skutečnostmi, a definují pravidla pro jejich poskytování mezi státy a institucemi.”*⁸ Tato spolupráce zahrnuje:

- **Uzavírání mezinárodních smluv** o ochraně a výměně utajovaných skutečností s členskými státy NATO, EU a dalšími zeměmi.
- **Harmonizace bezpečnostních standardů** s pravidly NATO a EU, včetně aplikace směrnic NATO C-M(2002)49 a AC/35-D.
- **Uplatňování zásady původce informace**, která zajišťuje důvěru mezi partnery a zamezuje neoprávněnému zpřístupnění informací.

⁵ NBÚ. *Věstník Národního bezpečnostního úřadu*, č. 1, 2024. Praha: NBÚ, 2024.

⁶ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 58 – 59, 77, 79, 83, 113 – 115.

⁷ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*. Ze dne 21. září 2005. In: *Sbírka zákonů*, 2005, § 8, 14, 17.

⁸ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s 221.

- **Zajištění rovnocenné úrovně ochrany** utajovaných informací, které Česká republika přijímá od zahraničních subjektů.
- **Bezpečnostní prověrky osob** s přístupem k utajovaným informacím v souladu s mezinárodními standardy NATO a EU.⁹

⁹ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 217 – 223.

2.2 Bezpečnostní způsobilost a její význam

Bezpečnostní způsobilost je klíčovým prvkem ochrany utajovaných informací v České republice a její význam vzrostl zejména po přijetí novely zákona č. 267/2024 Sb., která zpřesnila požadavky na hodnocení osob a organizací s přístupem k utajovaným informacím. Podle zákona č. 412/2005 Sb., ve znění novely č. 267/2024 Sb., se bezpečnostní způsobilostí rozumí schopnost fyzických a právnických osob bezpečně nakládat s utajovanými informacemi bez rizika jejich neoprávněného vyzrazení, zneužití nebo ztráty.¹⁰ Dále je potřeba brát v potaz také to, že bezpečnostní způsobilost zahrnuje nejen schopnost bezpečně nakládat s utajovanými informacemi, ale také spolehlivost, bezúhonnost a loajalitu osob a organizací, které s těmito informacemi přicházejí do styku.¹¹ Novela zákona 267/2024 Sb. přinesla rozšíření posuzovaných kritérií, která jsou detailně specifikována ve vyhlášce č. 300/2024 Sb. Mezi klíčové faktory nyní patří posuzování zahraničních vztahů uchazeče, zejména vůči státům s odlišnými bezpečnostními zájmy nebo přísnější posuzování dluhů, exekucí a majetkových vazeb žadatelů.¹² Posuzování bezpečnostní způsobilosti probíhá podle vyhlášky č. 300/2024 Sb., která stanovuje konkrétní metodiku prověřování osob i organizací. Celý proces je popsán v další kapitole

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 80.

¹¹ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 270 – 273.

¹² NBÚ. *Vyhláška č. 300/2024 Sb., o personální bezpečnosti a bezpečnostní způsobilosti*. Sbírka zákonů, 2024.

2.3 Bezpečnostní řízení a jeho součásti

Bezpečnostní řízení představuje komplexní proces posuzování a ověřování osob a organizací, které usilují o přístup k utajovaným informacím nebo o oprávnění k nakládání s nimi. Tento proces je regulován zákonem č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, přičemž jeho hlavním cílem je minimalizace bezpečnostních rizik spojených s neoprávněným přístupem k citlivým údajům. Bezpečnostní řízení zahrnuje prověřování podmínek pro vydání osvědčení nebo dokladu, přičemž se posuzuje, zda držitel osvědčení nadále splňuje podmínky pro jeho vydání¹³. Tento proces je klíčový pro zajištění důvěryhodnosti jednotlivců i organizací, které přicházejí do styku s utajovanými skutečnostmi. V rámci bezpečnostního řízení jsou uplatňovány různé formy prověřování, zahrnující například:

- Administrativní kontrolu (ověření údajů poskytnutých žadatelem),
- Bezpečnostní pohovory, jejichž cílem je zjistit podrobnější informace o uchazeči,
- Prověřování rejstříků trestů a dalších evidencí k posouzení integrity osoby,
- Spolupráci se zpravodajskými službami, které mohou poskytnout informace o potenciálních bezpečnostních rizicích, např. o kontaktech s cizími státy nebo majetkových poměrech prověřované osoby.

Bezpečnostní řízení tedy slouží nejen k ochraně utajovaných informací, ale i k zajištění bezpečnosti České republiky jako celku, protože předchází možnému ohrožení strategických zájmů státu prostřednictvím neoprávněného nakládání s citlivými informacemi. Vzhledem ke komplexnosti bezpečnostního prověřování je bezpečnostní řízení rozděleno na několik úkonů:

1. Zahájení bezpečnostního řízení

Bezpečnostní řízení se zahajuje na základě podané žádosti dokladu o bezpečnostní způsobilosti u NBÚ. Žadatel musí doložit veškeré relevantní

¹³ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 362 – 363.

informace, na jejichž základě bude prověřována jeho bezpečnostní způsobilost jako jsou žádost o vydání dokladu, zdůvodnění výkonu citlivé činnosti, prohlášení o zproštění povinnosti mlčenlivosti, aktuální fotografii, vyplněnou žádost, doklady potvrzující příjmy uvedené v žádosti.¹⁴

Podle zákona o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti mohou být k vedení být k zahájení a vedení bezpečnostního řízení příslušné i zpravodajské služby a Ministerstvo vnitra, ale pouze v určitých případech. Zpravodajské služby mohou provádět bezpečnostní řízení pro své příslušníky a zaměstnance nebo pro uchazeče o přijetí do služebního nebo pracovního poměru dané zpravodajské služby. Ministerstvo vnitra má pravomoc vést bezpečnostní řízení v případech, kdy je potřeba aby konkrétní příslušníci PČR plnili specifické úkoly v zájmu ministerstva vnitra.¹⁵

2. Ověření formálních náležitostí

NBÚ prověřuje, zda žádost splňuje všechny zákonné náležitosti. Pokud jsou zjištěny nesrovnalosti, vyzve žadatele k jejich doplnění.¹⁶

3. Spolupráce se zpravodajskými službami

Podle zákona o zpravodajských službách ČR BIS, VZ a ÚZSI hrají klíčovou roli v prověřování bezpečnostní způsobilosti osob.¹⁷ BIS se zaměřuje na prověřování osob podezřelých z činností ohrožujících bezpečnost státu, extremistických aktivit a kontaktů s cizími tajnými službami. VZ se soustředí na prověrky osob působících v obranném sektoru a zajišťuje bezpečnostní opatření související s vojenskými záležitostmi. ÚZSI se věnuje zahraničním aktivitám prověřovaných osob a jejich potenciálním vazbám na cizí zpravodajské služby.¹⁸ Zpravodajské služby jsou

¹⁴ NBÚ, *Jak požádat o vydání dokladu o bezpečnostní způsobilosti – první žádost*. Online. Praha: Národní bezpečnostní úřad, 2024.

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 140, 141.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 102.

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Ze dne 27. července 1994. In: Sbírka zákonů, 1994.

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Ze dne 27. července 1994. In: Sbírka zákonů, 1994, § 5.

oprávněny při prověřování využívat analýzu otevřených zdrojů (OSINT), sledování osob a jejich kontaktů (HUMINT), kybernetickou analýzu podezřelých aktivit (SIGINT) nebo šifrovací a analytické metody k identifikaci bezpečnostních rizik.

4. Prověřování bezpečnostní spolehlivosti

Zpravodajské služby shromažďují informace o žadateli ve specifických oblastech, ve kterých NBÚ nemá zákonné zmocnění k provedení prověření. Těmito oblastmi jsou trestní minulost a právní závazky, včetně vazeb na organizovaný zločin, ekonomická stabilita a riziko vydíratelnosti nebo styk s cizími státními subjekty. V některých případech mohou zpravodajské služby využít operativní metody šetření, například infiltraci do prostředí, kde se pohybuje prověřovaná osoba.¹⁹ NBÚ může provádět bezpečnostní pohovory s žadatelem a zpravodajské služby se mohou na těchto pohovorech podílet. Mohou se na nich podílet tím, že poskytují podklady pro ně nebo mohou dávat doporučení k provedení specifických dotazů.²⁰

5. Vyhodnocení a rozhodnutí

Po shromáždění všech podkladů NBÚ (nebo jiný určený orgán) vyhodnotí bezpečnostní rizika a rozhodne o vydání či zamítnutí vydání osvědčení. Pokud zpravodajské služby identifikují závažná rizika, mohou navrhnout zamítnutí žádosti o bezpečnostní prověrku. Žádost může být zamítnuta zejména z důvodů, jako jsou podezření na napojení na cizí státní služby, vazby na organizovaný zločin nebo nedostatečná finanční stabilita, která by mohla vést k vydíratelnosti žadatele. Pokud je osvědčení vydáno, je platné po omezenou dobu v závislosti na stupni utajení (např. Přísně tajné – 5 let, Tajné a Důvěrné – 10 let, Vyhrazené – bez časového omezení).²¹ Po uplynutí této doby je nutné provést nové bezpečnostní řízení, které opět zahrnuje spolupráci NBÚ a zpravodajských služeb.

¹⁹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 135 – 149.

²⁰ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*. Ze dne 21. září 2005, § 107 – 112.

²¹ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*. Ze dne 21. září 2005, § 101 – 112, 55.

6. Průběžné monitorování držitelů osvědčení

Ani po získání bezpečnostní prověrky nepřestává dohled zpravodajských služeb. Pokud se u držitele objeví nové bezpečnostní hrozby, zpravodajské služby mohou doporučit přehodnocení prověrky. V případě nových rizik může NBÚ prověrku odebrat a zahájit další vyšetřování.²²

7. Zamítnutí žádosti a opravné prostředky

Pokud je žádost o bezpečnostní prověrku zamítnuta, NBÚ je povinen tuto skutečnost řádně zdůvodnit a o rozhodnutí informovat žadatele. Podle komentáře k zákonu č. 412/2005 Sb. rozhodnutí o nevydání bezpečnostního osvědčení musí obsahovat jasné odůvodnění, přičemž důvody zamítnutí mohou vycházet z podkladů získaných nejen administrativním prověřováním, ale i ze zpravodajských informací poskytovaných BIS, Vojenským zpravodajstvím nebo ÚZSI. Rozhodnutí o zamítnutí žádosti musí v souladu se správním řádem a zákonem 412/2005 Sb. obsahovat výrokovou část, odůvodnění a poučení.²³ „Odůvodnění musí NBÚ uvést skutkové důvody, podklady a úvahy, z nichž vycházel.“ Pokud jsou podklady utajované informace, uvede se v odůvodnění pouze odkaz na tyto podklady a jejich stupeň utajení.²⁴ Možnost použít zpravodajské informace jako podklad rozhodnutí vyplývá přímo ze zákona 412/2005 Sb.²⁵ V případě zamítnutí žádosti má žadatel možnost podat odvolání. Tento proces se řídí správním řízením a přezkum rozhodnutí provádí NBÚ jako druhý stupeň, přičemž může rozhodnutí potvrdit, změnit nebo zrušit. Pokud však důvodem zamítnutí jsou informace získané zpravodajskými službami, mohou tyto informace podléhat utajení, což může omezit možnosti žadatele seznámit se s důvody zamítnutí. V některých případech může být rozhodnutí o zamítnutí žádosti nevratné, pokud existují zásadní bezpečnostní rizika, která nejsou odstranitelná. To se týká zejména osob, u nichž byla zjištěna dlouhodobá

²²ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 107 – 112.

²³ ČESKO. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. In: Sbírka zákonů České republiky. 2004.

²⁴ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 122.

²⁵ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 140.

spolupráce se zahraničními zpravodajskými službami nebo organizovaným zločinem. Naopak pokud byla žádost zamítnuta na základě dočasných faktorů, například finanční nestability, může žadatel po určité době podat novou žádost a podstoupit opětovné prověřování.²⁶

²⁶ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005.* In: Sbíрка zákonů, 2005, § 94, 96, 101, 133, 125 – 131.

2.4 Zpravodajské služby ČR a jejich role v bezpečnostním řízení

Zpravodajské služby České republiky (BIS, VZ, ÚZSI) mají nezastupitelnou roli v procesu bezpečnostního řízení. Jejich činnost je upravena zejména zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Úkolem těchto služeb je získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro bezpečnost státu a jejich předávání oprávněným orgánům a institucím.²⁷

Dle § 140 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací, jsou zpravodajské služby oprávněny provádět šetření na žádost NBÚ v případech bezpečnostního řízení. Konkrétně se jedná o zjišťování skutečností důležitých pro rozhodnutí o bezpečnostní způsobilosti prověřované osoby, zejména o jejích zahraničních kontaktech, finančních vztazích či dalších rizikových faktorech. Výstupy těchto šetření poskytují zpravodajské služby přímo NBÚ, který je využívá při finálním rozhodnutí o vydání bezpečnostní prověrky.²⁸

Zpravodajské služby tak působí jako klíčový zdroj informací pro NBÚ, čímž výrazně přispívají k objektivitě a důvěryhodnosti celého systému bezpečnostního prověřování v České republice.

²⁷ ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Ze dne 27. července 1994.* In: Sbírka zákonů, 1994, § 2, 5.

²⁸ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005.* In: Sbírka zákonů, 2005, § 140.

2.5 Zákonné vymezení pojmů a definic

2.5.1 Definice utajované informace

Podle zákona č. 412/2005 Sb. je utajovanou informací „*informace, jejíž neoprávněné vyjádření, ztráta nebo zneužití by mohlo způsobit újmu na bezpečnosti státu, jeho zájmech nebo na zájmech fyzických a právnických osob, které jsou chráněny zákonem*“.²⁹ Správné vymezení a používání těchto stupňů utajení je klíčové pro efektivní ochranu utajovaných informací a jejich bezpečné nakládání.

2.5.2 Bezpečnostní způsobilost

Dalším důležitým pojmem, který zákon definuje, je bezpečnostní způsobilost. Ta je charakterizována jako schopnost fyzických nebo právnických osob nakládat s utajovanými informacemi tak, aby nedošlo k jejich neoprávněnému vyjádření, ztrátě nebo zneužití.³⁰

2.5.3 Prověřovaná osoba

Zákon rovněž vymezuje pojem prověřovaná osoba, což označuje jednotlivce, který podal žádost o prověření bezpečnostní způsobilosti nebo byl k takovému prověření navržen. Jak uvádějí Dvořák a Chrobák (2018), prověřovaná osoba je subjektem bezpečnostního řízení, který je povinen poskytnout všechny požadované informace potřebné pro posouzení jeho způsobilosti bezpečně nakládat s utajovanými informacemi.³¹ Při prověřování je kladen důraz na pravdivost a úplnost poskytnutých informací, protože jejich zkreslení nebo zatajení může vést k zamítnutí žádosti o bezpečnostní osvědčení.³²

²⁹ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 2.

³⁰ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 262 – 265.

³¹ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 287, 320 – 333.

³² DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 289 -291, 305 – 306.

3. Právní rámec ochrany utajovaných informací

3.1 Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Ochrana utajovaných informací je klíčovým prvkem bezpečnostní politiky České republiky a její legislativní rámec vychází ze zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění novely č. 267/2024 Sb. Novela zákona přinesla významné změny v oblasti bezpečnostního řízení, zejména posílení požadavků na prověřování kybernetické bezpečnosti a zahraničních vazeb prověřovaných osob.³³ Podle zákona č. 412/2005 Sb. je utajovanou informací jakákoli informace, jejíž neoprávněné zpřístupnění by mohlo způsobit újmu zájmům České republiky.³⁴ Na základě § 140 zákona č. 412/2005 Sb. jsou zpravodajské služby provádět šetření na žádost NBÚ v případech bezpečnostního řízení. BIS je odpovědná za vnitřní bezpečnost a ochranu utajovaných informací před cizími vlivy a špiónážní činností, zatímco Vojenské zpravodajství se zaměřuje na ochranu vojenských a obranných tajemství.³⁵ Jedním z klíčových úkolů zpravodajských služeb je prověřování osob a organizací, které usilují o přístup k utajovaným informacím. Prověřovaná osoba je subjektem bezpečnostního řízení, který musí poskytnout všechny požadované informace potřebné k posouzení její způsobilosti bezpečně nakládat s utajovanými informacemi.³⁶ Podle zákona č. 412/2005 Sb. je přístup k utajovaným informacím možný pouze po absolvování bezpečnostního prověřování, které posuzuje bezúhonnost a spolehlivost prověřované osoby, potenciální bezpečnostní rizika, například napojení na nepřátelské státní nebo nestátní struktury, ekonomickou

³³ NBÚ. *Vyhláška č. 300/2024 Sb., o personální bezpečnosti a bezpečnostní způsobilosti*. Sbírka zákonů, částka 120, rok 2024.

³⁴ NBÚ. *Vyhláška č. 300/2024 Sb., o personální bezpečnosti a bezpečnostní způsobilosti*. Sbírka zákonů, částka 120, rok 2024.

³⁵ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-378-5. (strana 9 – 15)

³⁶ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-016-8. (264 – 266, 405 – 409)

situaci, která by mohla umožnit korupční jednání, kontakty s cizími státy a zahraničními subjekty. BIS a VZ poskytují analytickou a operativní podporu při posuzování prověřovaných osob a subjektů.³⁷ Zpravodajské služby mohou doporučit zamítnutí bezpečnostní prověrky, pokud zjistí skutečnosti, které by mohly ohrozit národní bezpečnost. Zákon č. 412/2005 Sb. Také zavádí řadu preventivních opatření k zajištění ochrany utajovaných informací. Mezi nejvýznamnější patří:

- **Povinnost utajení** – zpravodajské služby jsou vázány zákonnou povinností chránit získané informace a zabránit jejich neoprávněnému šíření.³⁸
- **Fyzická a kybernetická bezpečnost** – BIS a VZ mají na starosti monitorování a zajišťování ochrany informačních systémů a technologií, které obsahují utajované informace.³⁹
- **Kontrola dodržování zákona** – NBÚ může provádět kontroly u subjektů, které disponují utajovanými informacemi, a navrhopat opatření ke zvýšení bezpečnosti.⁴⁰

Porušení pravidel ochrany utajovaných informací může vést k trestní odpovědnosti, přičemž zpravodajské služby mohou spolupracovat s policií a státním zastupitelstvím na objasňování případů úniků utajovaných skutečností.^{41,42} Vzhledem k mezinárodní povaze bezpečnostních hrozeb zákon č. 412/2005 Sb. umožňuje spolupráci českých zpravodajských služeb se zahraničními partnery. Tato spolupráce probíhá zejména v oblastech jako je sdílení informací o bezpečnostních rizicích, mezinárodní koordinace

³⁷ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 9 – 15, 16 – 18, 23 – 29.

³⁸ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 405 – 409.

³⁹ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 133 – 134.

⁴⁰ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 413 – 415.

⁴¹ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 22 – 23.

⁴² DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 212 – 214.

při prověřování osob nebo ochrana utajovaných informací v rámci mezinárodních organizací (např. NATO, EU). Jak uvádí Pokorný, Chrobák a Fliegel, „BIS a VZ mají důležitou úlohu při zajištění ochrany informací sdílených v rámci NATO a EU. Jakékoli narušení bezpečnostního režimu by mohlo mít diplomatické a bezpečnostní důsledky pro Českou republiku“.⁴³

⁴³ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 9 – 15.

3.2 Vyhlášky, prováděcí předpisy a nařízení vlády

Legislativní rámec ochrany utajovaných informací v České republice se neustále vyvíjí, zejména s ohledem na nové bezpečnostní hrozby, digitalizaci procesů a mezinárodní spolupráci. Novela zákona č. 267/2024 Sb. přinesla zásadní změny ve způsobu prověřování bezpečnostní způsobilosti osob a organizací, což vedlo k úpravě prováděcích vyhlášek a zrušení zastaralých předpisů. V současnosti platí následující vyhlášky:

Vyhláška č. 300/2024 Sb., o personální bezpečnosti a o bezpečnostní způsobilosti stanovuje pravidla pro přístup fyzických osob k utajovaným informacím. Upravuje podmínky vydání osvědčení (či oznámení) umožňujícího přístup, včetně požadavků na bezúhonnost, věkovou hranici a nutnost pravidelného školení a kontroly. Odpovědné orgány tak zajistí, že k citlivým informacím mají přístup pouze osoby, které splňují zákonem stanovené bezpečnostní standardy.⁴⁴

Vyhláška č. 384/2024 Sb., o průmyslové bezpečnosti se zaměřuje na ochranu utajovaných informací v rámci podnikatelského sektoru. Upravuje podmínky, za nichž mohou podnikatelé získat přístup k utajovaným informacím, a stanoví požadavky na předložení bezpečnostní dokumentace a prohlášení o schopnosti adekvátně chránit citlivá data.⁴⁵

Nařízení vlády č. 440/2024 Sb., o katalogu oblastí utajovaných informací definuje a pravidelně aktualizuje katalog oblastí, ve kterých se utajované informace vyskytují. Tímto způsobem je stanoveno, do jakých kategorií (stupňů

⁴⁴ NBÚ. *Vyhláška č. 300/2024 Sb., o personální bezpečnosti a bezpečnostní způsobilosti*. Sbírka zákonů, 2024.

⁴⁵ NBÚ. *Vyhláška č. 384/2024 Sb., o průmyslové bezpečnosti*. Sbírka zákonů, 2024.

utajení) lze informace zařadit, což umožňuje následné aplikování příslušných bezpečnostních opatření.⁴⁶

Vyhláška č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků detailně popisuje technická a organizační opatření pro zajištění fyzické bezpečnosti prostor, ve kterých jsou utajované informace uloženy nebo zpracovávány. Vyhláší požadavky na certifikaci technických prostředků, které mají zabránit neoprávněnému přístupu a manipulaci s utajovanými informacemi.⁴⁷

Vyhláška č. 275/2022 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací se věnuje administrativní stránce ochrany utajovaných informací. Stanoví pravidla pro vedení registrů a evidenci dokumentů, definuje náležitosti pro označování utajovaných informací a upravuje postupy manipulace a přepravy utajovaných dokumentů, čímž napomáhá systematickému a bezpečnému nakládání s citlivými údaji.⁴⁸

⁴⁶ NBÚ. Nařízení vlády č. 440/2024 Sb., o katalogu oblastí utajovaných informací. Sbírka zákonů, 2024.

⁴⁷ NBÚ. Vyhláška č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků. Sbírka zákonů, 2005.

⁴⁸ NBÚ. Vyhláška č. 275/2022 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací. Sbírka zákonů, 2022.

3.3 Zákony o zpravodajských službách ČR a jeho význam pro bezpečnostní řízení

Zákon o zpravodajských službách České republiky (č. 153/1994 Sb.) je klíčovým legislativním rámcem upravujícím činnost a působnost zpravodajských služeb v ČR. Tento zákon stanovuje organizaci, pravomoci a odpovědnost zpravodajských služeb v oblasti bezpečnostního řízení státu. Zpravodajské služby jsou státní orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky.⁴⁹

Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky tvoří základní právní rámec upravující činnost zpravodajských služeb v ČR. Tento zákon stanovuje postavení, působnost, koordinaci, spolupráci a kontrolu těchto služeb, čímž vytváří právní základy pro ochranu národní bezpečnosti a zájmů České republiky.⁵⁰ Podle § 1 zákona „*se tento zákon vztahuje na všechny zpravodajské služby České republiky, jejich koordinaci a kontrolu, podávání zpráv zpravodajskými službami a poskytování informací těmto službám*“.⁵¹ Tento zákon tak vymezuje tři hlavní zpravodajské služby ČR: Bezpečnostní informační službu, Úřad pro zahraniční styky a informace, Vojenské zpravodajství. Zákon č. 153/1994 Sb. dává zpravodajským službám oprávnění provádět sběr, analýzu a distribuci informací důležitých pro bezpečnost státu. Mezi jejich klíčové pravomoci patří:

- Používání informačně-operativních prostředků, včetně sledování osob a věcí a využívání osob jednajících ve prospěch zpravodajských služeb.⁵²

⁴⁹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 114 – 117.

⁵⁰ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 1 – 2, 7, 9 – 15, 34 – 38.

⁵¹ ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky*. In: Sbíрка zákonů. 1994, § 1.

⁵² POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 16 – 17, 55, 56.

- Vedení evidencí obsahujících údaje o fyzických a právnických osobách, což umožňuje důkladnou analýzu bezpečnostních hrozeb.⁵³
- Možnost získávání informací od státních orgánů a jiných subjektů, včetně například bank a telekomunikačních operátorů.⁵⁴

Podle zákona mohou zpravodajské služby používat speciální zpravodajskou techniku, avšak její nasazení podléhá přísným kontrolním mechanismům, například povolení soudu nebo dohledu zvláštních kontrolních orgánů.⁵⁵ Zákon č. 153/1994 Sb. tvoří klíčový legislativní nástroj pro zajištění bezpečnosti České republiky. Jeho hlavním přínosem je zavedení jasného právního rámce pro činnost zpravodajských služeb, což umožňuje efektivní ochranu státních a ekonomických zájmů, právní regulaci zpravodajských operací a prevence jejich zneužití posílení mezinárodní spolupráce v oblasti bezpečnosti, ochranu práv občanů skrze přísné kontrolní mechanismy. Celkově lze říct, že zákon č. 153/1994 Sb. zajišťuje rovnováhu mezi efektivitou činnosti zpravodajských služeb a demokratickou kontrolou, což je zásadní pro ochranu bezpečnostních zájmů České republiky.⁵⁶

Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, také definuje právní rámec **Úřadu pro zahraniční styky a informace**. ÚZSI je v něm definován jako česká zpravodajská služba se zaměřením na zahraniční zpravodajství, tedy na získávání, analýzu a využití informací, které mohou být významné pro bezpečnost a zájmy České republiky v mezinárodním prostředí.⁵⁷ Podle § 5 odst. 2 zákona č. 153/1994 Sb. je hlavním úkolem ÚZSI získávání, shromažďování a vyhodnocování informací s původem v zahraničí, které jsou

⁵³ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 32 – 33.

⁵⁴ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 25 – 33.

⁵⁵ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 22 – 38.

⁵⁶ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 34 – 38, 53, 54.

⁵⁷ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 116.

důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničněpolitických a ekonomických zájmů České republiky.⁵⁸ Oproti jiným zpravodajským službám, jako je BIS nebo Vojenské zpravodajství, které operují primárně na území ČR, se ÚZSI soustředí na vnější bezpečnostní hrozby. ÚZSI může vykonávat své operace i na území České republiky, ale pouze v případech, kdy je to nezbytné pro plnění jeho úkolů.⁵⁹ Mezi jeho pravomoci patří sledování osob a věcí, použití krycích dokladů, využívání osob jednajících ve prospěch ÚZSI. Na rozdíl od BIS a Vojenského zpravodajství ÚZSI nemá povinnost žádat soudní povolení k některým operativním opatřením.⁶⁰ Do roku 2017 ÚZSI nepodléhal parlamentní kontrole, což jej odlišovalo od ostatních zpravodajských služeb. Novelou zákona č. 325/2017 Sb. byla tato kontrola rozšířena, což vedlo ke zřízení zvláštního kontrolního orgánu Poslanecké sněmovny určeného specificky pro dohled nad ÚZSI.⁶¹ Z hlediska bezpečnostního řízení plní ÚZSI klíčovou roli v oblasti zahraničního zpravodajství. Mezi jeho hlavní přínosy patří:

- Včasná detekce zahraničních hrozeb – například špionáže, organizovaného zločinu či hybridních hrozeb.
- Ochrana českých diplomatických a ekonomických zájmů v zahraničí.
- Podpora strategického rozhodování vlády prostřednictvím analytických zpráv o mezinárodních hrozbách.⁶²

⁵⁸ ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky*. In: Sbíрка zákonů. 1994, § 5.

⁵⁹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 109 – 114, 128 – 129.

⁶⁰ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 132 – 133.

⁶¹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 128 – 131.

⁶² MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 114 – 124, 235 – 246.

Zákon č. 153/1994 Sb. poskytuje ÚZSI široké pravomoci při operacích v zahraničí, přičemž kontrolní mechanismy zavedené od roku 2017 zajišťují, že jeho činnost zůstává v souladu s demokratickými principy a ochranou základních práv.⁶³

Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, zakládá existenci a upravuje činnost BIS, která je klíčovou institucí v oblasti ochrany bezpečnosti státu. BIS je definována jako „*ozbrojená zpravodajská služba České republiky*“⁶⁴. Tento zákon stanovuje působnost BIS a její pravomoci ve vztahu k získávání informací a ochraně demokratického zřízení, suverenity a bezpečnostních zájmů České republiky. BIS je odpovědná za odhalování a monitorování aktivit, které by mohly narušit ústavní pořádek nebo ohrozit národní bezpečnost.⁶⁵ BIS plní klíčovou roli v bezpečnostním řízení státu, a to zejména tím, že monitoruje a vyhodnocuje informace týkající se hrozeb pro stát a poskytuje je vládním institucím. V souladu s § 2 zákona o BIS se služba zaměřuje především na „*zjišťování a analýzu činností namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, odhalování aktivit cizích zpravodajských služeb a prevenci terorismu*“.⁶⁶ Zákon č. 154/1994 Sb. vymezuje specifické pravomoci, kterými BIS disponuje. Mezi hlavní patří:

- **Použití zpravodajských prostředků** – BIS může nasazovat speciální techniky k získávání informací, včetně sledování, odposlechů a dalších metod, které podléhají soudnímu povolení.⁶⁷
- **Vedení operativních evidencí** – BIS má oprávnění uchovávat informace o jednotlivcích nebo subjektech, které mohou představovat bezpečnostní riziko.⁶⁸

⁶³ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 128 – 131.

⁶⁴ ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě*. In: Sbírka zákonů České republiky. 1994, § 1.

⁶⁵ ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě*. In: Sbírka zákonů České republiky. 1994, § 2.

⁶⁶ ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě*. In: Sbírka zákonů České republiky. 1994, § 2.

⁶⁷ ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě*. In: Sbírka zákonů České republiky. 1994, § 7 – 11.

⁶⁸ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 133 – 135.

- **Spolupráce s jinými složkami bezpečnostního systému ČR** – BIS je oprávněna spolupracovat se státními orgány, například policií nebo armádou, a zároveň se může podílet na výměně informací se zahraničními zpravodajskými službami.⁶⁹

BIS úzce spolupracuje s dalšími státními institucemi i mezinárodními partnery. Zákon ji opravňuje k získávání informací od státních institucí, bank a telekomunikačních společností v případech, kdy je to nezbytné pro plnění jejích úkolů.⁷⁰ Mezinárodní spolupráce BIS zahrnuje výměnu informací v oblasti boje proti terorismu, kybernetických hrozeb a organizovaného zločinu.

Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, byl přijat za účelem sjednocení vojenského zpravodajství do jedné ozbrojené zpravodajské služby České republiky. Tento právní předpis zrušil předchozí rozdělení vojenských zpravodajských složek na rozvědku a kontrarozvědku a vytvořil jednotnou zpravodajskou službu pod Ministerstvem obrany.⁷¹ Zákon vymezuje postavení, působnost, koordinaci, spolupráci a kontrolu VZ. Hlavním účelem této služby je ochrana obranyschopnosti České republiky a získávání informací potřebných pro národní bezpečnost v rámci vojenského sektoru.⁷² Podle zákona má Vojenské zpravodajství oprávnění k:

- **Získávání a analýze informací týkajících se bezpečnosti obrany státu** – VZ shromažďuje a vyhodnocuje informace o potenciálních hrozbách pro obranu a bezpečnost ČR.⁷³

⁶⁹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s.150 – 161.

⁷⁰ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 132 – 133.

⁷¹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 109 – 113.

⁷² POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 113 – 160.

⁷³ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 114 – 119, 132 – 133.

- **Použití zpravodajských prostředků** – zahrnuje zpravodajskou techniku, krycí doklady a sledování osob a věcí, což je klíčové pro jeho operace.⁷⁴
- **Spolupráci s dalšími státními i mezinárodními orgány** – například s NATO, EU a zahraničními zpravodajskými službami.⁷⁵

Zákon rovněž stanovuje možnost využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství. Tyto osoby poskytují citlivé informace či služby utajeným způsobem.⁵² Vojenské zpravodajství úzce spolupracuje:

- S českými bezpečnostními složkami, včetně Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace.
- S mezinárodními partnery – zejména v rámci NATO a EU, kde sdílí informace o vojenských a bezpečnostních hrozbách.
- S orgány činnými v trestním řízení, pokud informace VZ mohou pomoci při řešení bezpečnostních incidentů.⁷⁶

Zákon č. 289/2005 Sb. má zásadní význam pro obranu a bezpečnostní strategii České republiky. Vytvořením jednotné vojenské zpravodajské služby bylo dosaženo lepší koordinace a efektivity při shromažďování a analýze bezpečnostních informací.⁷⁷ Hlavními přínosy zákona o VZ jsou zejména sběr a analýza vojenských a bezpečnostních informací, což umožňuje rychlou reakci na potenciální hrozby a zlepšení spolupráce s mezinárodními zpravodajskými službami, zejména v oblasti kybernetické bezpečnosti a hybridních hrozeb.⁷⁸ Zákon č. 289/2005 Sb. tedy zajišťuje, že Vojenské zpravodajství plní svůj úkol v rámci demokratického právního řádu, zatímco jeho činnost je pod přísnou

⁷⁴ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 114 – 119, 132 – 133.

⁷⁵ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 114 – 119, 132 – 133.

⁷⁶ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 149 – 161.

⁷⁷ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 109 – 114.

⁷⁸ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 139 -140, 125 – 128, 155, 157 – 160.

parlamentní a výkonnou kontrolou. Tím přispívá k ochraně obranyschopnosti státu a jeho bezpečnostních zájmů.⁷⁹

⁷⁹ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 157 – 162.

3.4 Judikatura a její vliv na úpravy právního rámce

1. Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 11/2000

Tento nález zdůrazňuje, že i v případech, kdy jsou v bezpečnostním řízení uplatňovány přísné zásady utajení, musí být účastníkům zajištěny přiměřené soudní záruky. Jak soud uvádí: „... i v tomto typu řízení je úkolem zákonodárce umožnit zákonnou formou realizaci přiměřených záruk na ochranu soudem.“⁸⁰ Tato zásada byla jedním z pilířů, na nichž se zakládají následné úpravy procesu přístupu k informacím i přezkumu rozhodnutí, což se promítlo i do legislativních novelizací. Především se promítla do Zákona č. 412/2005 Sb. a příslušných prováděcích předpisů. Ty byly koncipovány tak, aby se v případě odvolání či soudního přezkumu rozhodnutí NBÚ mohla použít procedura, při níž soud získá přístup k utajovaným informacím, zatímco účastníkovi řízení se zprostředkuje alespoň shrnutí klíčových závěrů (pokud není přímo možné odtajnit dokument). Byla posílena role správního soudnictví a úprava rozhodování o žalobách proti postupům a rozhodnutím NBÚ (ve vztahu k bezpečnostním prověrkám), aby se zajistilo, že i přes utajení některých důkazů bude mít žadatel právo na efektivní obranu.

2. Plenární rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 11/2004

Soud v tomto rozhodnutí konstatuje, že i když bezpečnostní prověřování může znamenat určitá omezení základních práv, musí být zajištěna reálná možnost soudního přezkumu. Konstatuje například: „Jakkoli se v případě soudní kontroly bezpečnostního prověřování jedná o oblast připouštějící určitá omezení základních práv, ... reálná soudní ochrana musí být zachována.“⁸¹ Tento princip se stal základem pro úpravy, které vymezují přístup účastníků řízení k částem spisu obsahujícím utajované informace. Toto potvrzuje, že i když jsou v sázce utajované informace (které si stát chrání), zákon a praxe musí zaručit určité

⁸⁰ Ústavní soud České republiky. Nález ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 11/2000, Ústavní soud, 2001.

⁸¹ Ústavní soud České republiky. Plenární rozhodnutí ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 11/2004, Ústavní soud, 2005.

procesní minimum (tj. přinejmenším přístup soudu k veškerým důkazům a možnost účastníka se k řízení vyjádřit nebo napadnout rozhodnutí).

3. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 11. 2011, sp. zn. 7 As 31/2011

Tento rozsudek dále upřesnil, že bezpečnostní riziko spojené s využíváním informací zpravodajských služeb musí být posuzováno nejen formálně, ale i s ohledem na účinnost ochrany základních práv účastníků řízení. Soud v úvahách upozorňoval, že: „... *kdyby informace zjištěné zpravodajskými službami nebyly řádně zakotveny v bezpečnostním spise, nebyla by zaručena reálná soudní ochrana.*“⁸² Tento rozsudek potvrdil, že zakotvení zpravodajských informací v bezpečnostním spise je nezbytné pro reálný soudní přezkum, varoval před praxí, kdy by se úřad opíral o tajné poznatky, které nejsou ani ve spise (byť v utajené části) formálně založeny a akcentoval potřebu reálné vyváženosti zájmu státu na utajení a práv na soudní ochranu. Tento postoj přispěl k tomu, že se zákon č. 412/2005 Sb. v průběhu let vyvíjel směrem k lepšímu vyvážení zájmu státu o utajení a práva účastníků řízení na přezkum rozhodnutí.

⁸² Nejvyšší správní soud České republiky. *Rozsudek ze dne 25. 11. 2011, sp. zn. 7 As 31/2011*, Nejvyšší správní soud, 2011.

4. Kompetence zpravodajských služeb v rámci zákona o ochraně utajovaných informací

4.1 Bezpečnostní informační služba (BIS)

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, se vztahuje na BIS především v oblasti ochrany utajovaných informací a bezpečnostních prověrek. BIS má oprávnění:

- Provádět „prověrky fyzických osob, zaměstnanců a uchazečů o zaměstnání, kteří žádají o přístup k utajovaným informacím“.⁸³
- Rozhodovat „o vydání nebo zrušení osvědčení fyzické osoby opravňujícího k přístupu k utajovaným informacím“.⁸⁴
- Spolupracovat s NBÚ při realizaci těchto úkonů.⁸⁵

BIS hraje klíčovou roli v ochraně bezpečnosti České republiky, zejména v oblasti kontrarozvědky, boje proti terorismu a organizovanému zločinu. Její činnost je vymezena zákony o zpravodajských službách a o BIS, přičemž zákon č. 412/2005 Sb. posiluje její pravomoci v oblasti ochrany utajovaných informací. Parlamentní dohled nad BIS zajišťuje transparentnost její činnosti, ačkoliv část její operativní práce zůstává z důvodu ochrany státních zájmů neveřejná.^{86,87}

⁸³ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 6.

⁸⁴ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 54 – 56.

⁸⁵ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 140.

⁸⁶ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 93 – 96.

⁸⁷ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. In: Sbírka zákonů České republiky. 1994, § 5, 12.

4.2 Vojenské zpravodajství (VZ)

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, přímo ovlivňuje činnost VZ v několika klíčových oblastech:

- Operativní šetření v rámci bezpečnostního řízení pro NBÚ: VZ provádí operativní šetření a opatřování podkladů pro bezpečnostní řízení vedené u NBÚ, které se týká prověřování osob, které žádají o přístup k utajovaným informacím v rámci působnosti Ministerstva obrany, ozbrojených sil nebo osoby, které podnikají v oblasti obranných technologií, kritické infrastruktury.
- Ochrana utajovaných informací v oblasti obrany: VZ se podílí na zajištění ochrany utajovaných informací souvisejících s obranou státu, například vojenských strategií, operačních plánů, šifrovacích metod nebo komunikace mezi ozbrojenými silami. Tento aspekt je klíčový nejen pro zpravodajskou činnost v zahraničí, ale také pro zajištění bezpečnosti vojenských objektů a informačních systémů.⁸⁸
- Prověřování osob pro přístup k utajovaným informacím: Vojenské zpravodajství si přiděluje bezpečnostní prověrky svým vlastním příslušníkům samo. To znamená, že příslušníci VZ neprocházejí standardním prověřováním u NBÚ, ale jejich způsobilost k nakládání s utajovanými informacemi je posuzována interním prověřovacím procesem v rámci Ministerstva obrany. Tento mechanismus umožňuje větší kontrolu nad procesem prověřování a přizpůsobení specifickým požadavkům vojenského zpravodajství.⁸⁹
- Vojenské zpravodajství má zákonnou pravomoc využívat specifické prostředky získávání informací, mezi které patří:
 - Zpravodajská technika – například odposlechy a monitorování elektronické komunikace.

⁸⁸ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 128, 149, 155.

⁸⁹ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005*. In: Sbírka zákonů, 2005, § 58a.

- Krycí doklady a krycí prostředky – umožňující skrytou činnost zpravodajských důstojníků.⁹⁰
- Sledování osob a věcí – v případě podezření na ohrožení obrany ČR.⁹¹

Zákon č. 412/2005 Sb. stanovuje přísná pravidla pro manipulaci s utajovanými informacemi a stanovuje hranice, za kterých mohou být zpravodajské prostředky použity. Tím se zajišťuje legálnost operací VZ a ochrana práv občanů před neoprávněnými zásahy do soukromí.

⁹⁰ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s.144 – 145.

⁹¹ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 145.

4.3 Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI)

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ovlivňuje činnost ÚZSI především v oblasti ochrany utajovaných informací a bezpečnostních prověrek. Klíčové oblasti, kde se zákon vztahuje na ÚZSI, jsou:

- Ochrana utajovaných informací s mezinárodním přesahem: ÚZSI zajišťuje ochranu utajovaných informací, které se týkají mezinárodních vztahů, zahraniční politiky, diplomatických operací a ekonomických strategií státu. Jako rozvědka se zaměřuje na detekci bezpečnostních hrozeb pocházejících ze zahraničí.⁹²
- Prověřování osob pro přístup k utajovaným informacím: ÚZSI provádí u svých zaměstnanců bezpečnostní řízení sám.
- Použití specifických prostředků získávání informací: ÚZSI má oprávnění využívat specifické prostředky získávání informací, mezi něž patří:
 - Sledování osob a věcí (zejména ve spojitosti s podezřelými aktivitami v zahraničí).
 - Použití krycích dokladů k zajištění anonymity agentů.
 - Monitorování zahraničních komunikačních sítí.
 - Spolupráce se zahraničními zpravodajskými službami.⁹³

Použití těchto prostředků je striktně regulováno a podléhá vnitřním kontrolním mechanismům, přičemž zákon č. 412/2005 Sb. vymezuje podmínky pro nakládání s utajovanými informacemi.⁹⁴

⁹² POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 58, 61.

⁹³ ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky*. In: Sbíрка zákonů. 1994, § 10.

⁹⁴ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018.

4.4 Spolupráce zpravodajských služeb s NBÚ a jinými orgány státní správy

NBÚ je centrálním orgánem státní správy odpovědným za prověřování osob a organizací pro přístup k utajovaným informacím. Podle § 140 zákona č. 412/2005 Sb. se tato spolupráce uskutečňuje zejména prostřednictvím výměny relevantních informací, poskytování odborné pomoci a koordinace při posuzování bezpečnostních rizik. NBÚ v tomto kontextu hraje roli ústředního orgánu státní správy odpovědného za provádění bezpečnostních prověrek a kontrolní činnost v oblasti ochrany utajovaných informací. Zpravodajské služby poskytují NBÚ informace, které mohou být zásadní pro rozhodování o bezpečnostní způsobilosti fyzických a právnických osob. Společná opatření zahrnují sdílení poznatků o možných hrozbách, prověřování kandidátů na citlivé pozice a prevenci neoprávněného přístupu k utajovaným informacím.⁹⁵ Spolupráce mezi NBÚ a zpravodajskými službami probíhá zejména v těchto oblastech:

- Bezpečnostní prověrky osob a podnikatelů
 - Zpravodajské služby poskytují NBÚ informace důležité pro bezpečnostní prověrky fyzických osob a podnikatelů. Pokud zpravodajská služba zjistí informace, které by mohly ovlivnit bezpečnostní způsobilost osoby, je povinna je NBÚ oznámit.⁹⁶
 - VZ, BIS a ÚZSI si bezpečnostní prověrky svých příslušníků provádí sami. Zpravodajské služby jsou oprávněny provádět bezpečnostní řízení a vydávat osvědčení u svých vlastních příslušníků, zaměstnanců a uchazečů o službu a mají tak v bezpečnostním řízení postavení NBÚ a jejich ředitelé mají v bezpečnostním řízení postavení ředitele NBÚ.⁹⁷
- Sdílení informací a evidence
 - Zpravodajské služby mohou požadovat od NBÚ informace z jeho registrů a databází v souvislosti s bezpečnostními prověrkami.

⁹⁵ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 140.

⁹⁶ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 405 – 410.

⁹⁷ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 395, - 405, 405 – 410.

- NBÚ a zpravodajské služby si vzájemně poskytují informace o osobách a organizacích, které mají nebo žádají o přístup k utajovaným informacím.⁹⁸
- Povinnost oznamovat změny bezpečnostní způsobilosti
 - Zpravodajské služby mají povinnost neprodleně oznámit NBÚ, pokud zjistí skutečnosti nasvědčující tomu, že držitel bezpečnostní prověrky již nesplňuje podmínky pro její zachování.⁹⁹

Spolupráce s dalšími orgány státní správy

Kromě spolupráce s NBÚ zpravodajské služby úzce spolupracují s dalšími orgány státní správy, a to zejména v těchto oblastech:

- Poskytování informací vládě a dalším státním orgánům
 - Zpravodajské služby jsou povinny poskytovat informace prezidentovi, vládě a dalším státním orgánům v rámci jejich působnosti. Například BIS zajišťuje informace o vnitřních bezpečnostních hrozbách, zatímco ÚZSI poskytuje informace o mezinárodní bezpečnostní situaci.¹⁰⁰
 - Vojenské zpravodajství informuje Ministerstvo obrany a další orgány odpovědné za obranu a bezpečnost ČR.¹⁰¹
- Spolupráce s Generálním finančním ředitelstvím
 - Zpravodajské služby mohou požadovat od Generálního finančního ředitelství informace získané při správě daní. Finanční správa však může odmítnout žádost, pokud by tím mohlo dojít k narušení řádného výkonu správy daní.¹⁰²

⁹⁸ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 140.

⁹⁹ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 138c.

¹⁰⁰ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 149 – 162.

¹⁰¹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 149 – 162.

¹⁰² POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 25 – 30.

- Koordinace v oblasti kybernetické bezpečnosti
 - Vojenské zpravodajství spolupracuje s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) na ochraně kybernetické infrastruktury ČR.¹⁰³
 - V rámci této spolupráce dochází k monitorování kybernetických hrozeb, sdílení informací o útocích na státní IT infrastrukturu a vývoji strategií obrany proti kybernetické kriminalitě.¹⁰⁴

¹⁰³ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 171.

¹⁰⁴ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 171.

4.5 Vliv organizace a spolupráce na efektivitu bezpečnostního řízení

Hierarchické a centralizované uspořádání zpravodajských služeb umožňuje rychlé rozhodování a koordinaci operací, ale může být méně flexibilní v situacích vyžadujících rychlou adaptaci. Naopak decentralizované modely poskytují větší prostor pro operativní autonomii nižších složek, což může vést k efektivnějšímu sběru informací, ale na druhou stranu hrozí problémy s koordinací mezi jednotlivými částmi služby.¹⁰⁵ V některých zemích funguje model, kdy nadřízený orgán koordinuje činnost všech zpravodajských složek, například Director of National Intelligence (DNI) v USA nebo Joint Intelligence Committee (JIC) ve Velké Británii. Tyto orgány zajišťují sdílení informací mezi různými složkami bezpečnostního systému a zajištění efektivního využívání zpravodajských zdrojů.⁷² V České republice jsou jednotlivé služby podřízeny různým institucím. BIS spadá pod přímou kontrolu vlády ČR, ÚZSI je součástí Ministerstva vnitra, VZ spadá pod Ministerstvo obrany. Tento model umožňuje přímou odpovědnost každé služby vůči příslušnému ministerstvu, ale vyžaduje efektivní koordinaci mezi jednotlivými resorty, aby se předešlo překryvům v činnosti nebo naopak mezerám ve zpravodajské práci.¹⁰⁶ Zpravodajské služby nemohou efektivně fungovat izolovaně. Spolupráce mezi nimi, stejně jako spolupráce s jinými bezpečnostními složkami (policie, NBÚ, NÚKIB), je klíčová pro efektivní bezpečnostní řízení. Tato spolupráce probíhá na několika úrovních:

- Vnitrostátní spolupráce

¹⁰⁵ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-725-9. (strana 77 – 80)

¹⁰⁶ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-725-9. (strana 77 – 80)

- Sdílení informací mezi BIS, ÚZSI a VZ, aby byla pokryta jak vnitřní, tak vnější bezpečnost. BIS se soustředí na vnitřní bezpečnost, ÚZSI na zahraniční hrozby a VZ na vojenské hrozby.¹⁰⁷
- Spolupráce s policií při vyšetřování organizovaného zločinu a terorismu. Zpravodajské služby poskytují analýzy a varování, ale nemají pravomoc činit operativní zákroky.¹⁰⁸
- Koordinace s NBÚ v oblasti bezpečnostních prověrek a ochrany utajovaných informací. NBÚ prověřuje fyzické osoby a firmy, přičemž zpravodajské služby poskytují relevantní informace k těmto prověrkám.¹⁰⁹
- Mezinárodní spolupráce
 - Sdílení informací s partnerskými službami v NATO a EU při boji proti terorismu, organizovanému zločinu a kybernetickým hrozbám.¹¹⁰
 - Pravidlo třetí strany – informace sdílené mezi zpravodajskými službami jednoho státu nesmí být bez souhlasu předány dalším subjektům. Tento princip zajišťuje důvěryhodnost spolupráce, ale zároveň může být omezením při rychlé reakci na bezpečnostní hrozby.¹¹¹
- Kybernetická bezpečnost a spolupráce s NÚKIB
 - VZ je odpovědné za kybernetickou obranu ČR a úzce spolupracuje s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB).⁷³

¹⁰⁷ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 149 – 162.

¹⁰⁸ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 352 – 361.

¹⁰⁹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 149.

¹¹⁰ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 224 – 227.

¹¹¹ MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 224 – 227.

- Monitorování a prevence kybernetických útoků je stále důležitější vzhledem ke zvyšujícím se hrozbám v oblasti hybridní války.¹¹²

¹¹² MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 171.

5. Proces bezpečnostního řízení v ČR

5.1 Role zpravodajských služeb po podání žádosti o bezpečnostní prověrku

Zpravodajské služby poskytují NBÚ informace, které mohou ovlivnit rozhodnutí o vydání bezpečnostního osvědčení. Tyto informace se týkají například napojení na cizí moci, bezpečnostních rizik či podezření na zapojení do trestné činnosti.¹¹³

Po podání žádosti se provádí posouzení osobních a profesních údajů žadatele (NBÚ a spolupracující instituce). Poté pokračují zpravodajské prověrky (zpravodajské služby provádějí šetření včetně kontaktů žadatele, jeho minulosti, případně vazeb na rizikové osoby či organizace). V dalším kroku se hodnotí důvěryhodnost (posuzuje se bezúhonnost, stabilita, finanční situace a celková spolehlivost žadatele). V posledním kroku vydává NBÚ rozhodnutí (rozhodne na základě všech získaných informací).¹¹⁴

Podle zákona jsou zpravodajské služby povinné poskytovat NBÚ veškeré relevantní informace, které mají význam pro rozhodovací proces o bezpečnostních prověrkách.¹¹⁵ Spolupráce je formální a institucionálně upravená – informace jsou předávány na žádost NBÚ, ale mohou být také poskytnuty zpravodajskými službami z vlastní iniciativy, pokud zjistí závažné skutečnosti ohrožující bezpečnostní zájmy ČR.

¹¹³ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 405 – 411.

¹¹⁴ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 320 – 336, 338, 366.

¹¹⁵ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 405 – 411.

5.2 Prověřování fyzických a právnických osob

5.2.1 Prověřování fyzických osob

Prověřování fyzické osoby zahrnuje podání žádosti (žadatel nebo jeho zaměstnavatel podává žádost o bezpečnostní prověrku k NBÚ). Poté dochází k přezkoumání žádosti a dokumentace (NBÚ ověřuje formální náležitosti a vyhodnocuje, zda žádost splňuje podmínky pro zahájení řízení). NBÚ následně spolupracuje se zpravodajskými službami (BIS, VZ a ÚZSI poskytují NBÚ zpravodajské informace, které se mohou týkat napojení na cizí mocnosti, kriminální minulosti nebo nelegální aktivity, kontaktu s rizikovými osobami či organizacemi, finanční situace žadatele, která by mohla naznačovat možnost vydíratelnosti.¹¹⁶ Nakonec NBÚ posuzuje závěry a rozhodne na základě všech dostupných informací o udělení či neudělení osvědčení o bezpečnostní způsobilosti.

5.2.2 Prověřování právnických osob

Proces prověřování je zahájen žádostí firmy (PO) o prověrku u NBÚ. Následuje hodnocení firemní struktury, kde se zkoumá vlastnická struktura, hospodaření a klíčoví zaměstnanci PO. Dalším krokem NBÚ je spolupráce se zpravodajskými službami, které poskytují informace týkající se potenciálních rizikových vazeb firmy (například napojení na zahraniční subjekty), finančních rizik (korupce, daňové úniky, nestabilita), zapojení do nelegálních aktivit či podezřelé obchodní transakce.¹¹⁷ V posledním kroku NBÚ vyhodnocuje a vydává rozhodnutí. Pokud NBÚ nenalezne bezpečnostní rizika, udělí firmě certifikát bezpečnostní způsobilosti.

¹¹⁶ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 57 -59, 63 – 90, 320 – 336, 338, 366, 405 – 411.

¹¹⁷ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 98 -100, 334 – 335, 405 – 411.

5.2.3 Role zpravodajských služeb a spolupráce s NBÚ

Zpravodajské služby aktivně spolupracují s NBÚ při prověřování osob i firem a mohou poskytovat informace na základě přímé žádosti NBÚ, nebo z vlastní iniciativy, pokud zjistí bezpečnostní hrozbu. NBÚ má pravomoc požadovat informace od BIS, VZ i ÚZSI, které následně provádějí vlastní šetření. Zpravodajské služby využívají zpravodajské metody, jako je sledování, analýza finančních toků nebo nasazení operativní techniky, aby prověřily podezřelé osoby a subjekty.¹¹⁸ Prověřování fyzických a právnických osob je klíčovou součástí bezpečnostního řízení v ČR. NBÚ je hlavním garantem procesu, ale jeho rozhodnutí jsou do značné míry ovlivněna informacemi poskytovanými zpravodajskými službami. Tyto služby hrají zásadní roli zejména u prověrek vyšších stupňů, kde se analyzují možné bezpečnostní hrozby nejen na národní, ale i na mezinárodní úrovni.

¹¹⁸ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 405 – 411.

5.3 Vydávání osvědčení a bezpečnostní způsobilosti

Vydávání osvědčení a bezpečnostní způsobilosti je klíčovou součástí procesu ochrany utajovaných informací v České republice. Tento proces je regulován zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti a provádí jej NBÚ ve spolupráci se zpravodajskými službami České republiky. Podle § 56 zákona č. 412/2005 Sb. je vydání osvědčení fyzické osoby podmíněno provedením bezpečnostního řízení, vyhodnocením bezpečnostního rizika, kladným rozhodnutím NBÚ, který osvědčení vydává.¹¹⁹

Role zpravodajských služeb při vydávání osvědčení

Zpravodajské služby sehrávají klíčovou roli při prověřování žadatelů o bezpečnostní prověrky. NBÚ je oprávněn požadovat od BIS, VZ a ÚZSI informace o žadateli, které zahrnují kontrolu minulých i současných vazeb žadatele, monitoring podezřelých aktivit, prověření kontaktů s cizími mocnostmi nebo organizovaným zločinem. Pokud zpravodajská služba zjistí informace, které by mohly představovat ohrožení bezpečnosti státu, může doporučit NBÚ nevydání osvědčení.¹²⁰

¹¹⁹ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005.* In: Sbírka zákonů, 2005, § 56.

¹²⁰ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s.320 – 338, 405 – 411.

5.4 Možnost přezkumu a odvolání

5.4.1 Právní rámec přezkumu a odvolání

Podle § 80 zákona č. 412/2005 Sb. má žadatel možnost požádat o přezkum rozhodnutí NBÚ, pokud nebylo vydáno osvědčení pro fyzickou osobu; nebyl vydán certifikát bezpečnostní způsobilosti pro právnickou osobu; nebo bylo osvědčení nebo certifikát odejmuto.¹²¹

Odvolání se podává k NBÚ, a to do 15 dnů od doručení rozhodnutí. Pokud je odvolání podáno včas, NBÚ jej přezkoumá ve lhůtě 30 dnů a buď potvrdí své původní rozhodnutí, nebo rozhodnutí změní a žádosti vyhoví.¹²² Pokud odvolání neuspěje, má žadatel možnost obrátit se na soud.

5.4.2 Proces přezkumu a jeho průběh

Prvním krokem je interní přezkum provedený NBÚ, který vyhodnocuje postup prověřování (zda byly dodrženy zákonné podmínky a předepsaný proces), poskytnuté informace od zpravodajských služeb (zda jsou relevantní a nepřekračují oprávnění stanovená zákonem), možné pochybení při hodnocení bezpečnostního rizika. NBÚ může rozhodnutí potvrdit, změnit nebo zrušit a vrátit k novému projednání.¹²³ Při přezkumu může NBÚ požádat zpravodajské služby (BIS, VZ, ÚZSI) o doplnění nebo upřesnění poskytnutých informací. Pokud například zpravodajská služba poskytla negativní stanovisko k žadateli, může být v přezkumném řízení ověřováno, zda byla informace získána zákonným způsobem, zda se jedná o aktuální a relevantní údaje, nebo zda žadatel nemá možnost některé skutečnosti vysvětlit nebo doložit.¹²⁴

¹²¹ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 80.

¹²² DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 373 – 381, 383 – 388.

¹²³ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 373 – 379, 382 – 383.

¹²⁴ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 383 – 388, 405 – 411.

5.4.3 Soudní přezkum rozhodnutí NBÚ

Pokud NBÚ zamítne odvolání, může žadatel podat správní žalobu k Městskému soudu v Praze podle § 80 zákona č. 412/2005 Sb. Soudní přezkum se řídí správním soudním řádem (zákon č. 150/2002 Sb.) a zásadou přezkumu zákonnosti rozhodnutí. Soud také posuzuje, zda rozhodnutí NBÚ bylo vydáno v souladu se zákonem; byla-li dodržena procesní pravidla, byly-li poskytnuté důkazy odpovídají závěrům rozhodnutí. Soud může rozhodnutí NBÚ potvrdit, zrušit, nebo nařídit nové řízení.¹²⁵

5.4.4 Dopady přezkumu na bezpečnostní řízení

Přezkum a odvolání mají významný vliv na celý systém bezpečnostního řízení, neboť zajišťují právo na spravedlivé řízení, přispívají ke kontrole rozhodovací praxe NBÚ, nebo umožňují žadatelům hájit své zájmy proti případně nespravedlivým rozhodnutím. Zároveň však platí, že zpravodajské služby nejsou povinny odhalit všechny detaily svého zpravodajského šetření. To znamená, že některé informace mohou být utajeny i před soudem, pokud by jejich zveřejnění ohrozilo bezpečnostní zájmy státu.¹²⁶

5.4.5 Praktické příklady zamítnutých prověrek a jejich přezkumu

V praxi dochází k zamítnutí bezpečnostních prověrek zejména z důvodů napojení na rizikové osoby nebo organizace, ekonomické nestability (zadluženost, insolvence), kriminální minulosti nebo podezřelých aktivit. V některých případech se stává, že NBÚ zamítne bezpečnostní prověrku na základě informací poskytnutých BIS či jinými zpravodajskými službami. Žadatelé se pak mohou obrátit na soud, který přezkoumává zákonnost rozhodnutí, a v případě nedostatečných důkazů může nařídit nové posouzení.¹²⁷

¹²⁵ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 80.

¹²⁶ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 383 – 388.

¹²⁷ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 63 – 90, 96 – 100, 383 – 388.

5.4.6 Ochrana práv žadatelů vs. národní bezpečnost

Přezkumné řízení představuje kompromis mezi právem na spravedlivý proces a ochranou bezpečnostních zájmů státu. Na jedné straně mají žadatelé možnost bránit se proti nespravedlivému rozhodnutí, na druhé straně je NBÚ povinen chránit utajované informace a bezpečnostní zájmy ČR. To znamená, že soudní přezkum může být omezen, pokud by zpřístupnění důkazů ohrozilo zpravodajské operace, bezpečnostní spolupráci s partnery (např. NATO, EU), nebo identitu informátorů a agentů. V takových případech je rozhodování složité, protože soud musí posoudit zákonnost rozhodnutí NBÚ, aniž by měl přístup k plnému znění utajovaných informací.¹²⁸

¹²⁸ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 383 – 388, 405 – 411.

6. Srovnání bezpečnostního řízení v České republice a Německu

V České republice upravuje oblast ochrany utajovaných informací a bezpečnostního prověřování zejména zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ten stanoví podmínky, postupy a orgány odpovědné za provádění bezpečnostních prověrek. V Německu je ekvivalentní úpravou Zákon o prověřce spolehlivosti (Sicherheitsüberprüfungsgesetz – SÜG) z roku 1994 ve znění pozdějších předpisů, jenž obdobně definuje postupy prověřování osob pro přístup k utajovaným skutečnostem. Zpravodajské služby obou zemí jsou do bezpečnostního prověřování zapojeny, avšak odlišným způsobem. V ČR plní centrální roli NBÚ jakožto národní bezpečnostní autorita, přičemž zpravodajské služby poskytují NBÚ součinnost a v určitých případech provádějí prověrky samy.¹²⁹ V Německu neexistuje ekvivalentní samostatný úřad – prověrky jsou prováděny ve spolupráci resortů a Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (BfV), což je vnitřní zpravodajská služba podřízená spolkovému ministerstvu vnitra. BfV podle zákona SÜG realizuje potřebné kroky prověrek jménem orgánu, který o prověrku žádá (typicky úřad zaměstnávající danou osobu)¹³⁰. Obdobnou roli v podmínkách Bundeswehru plní vojenská kontrarozvědka MAD.

6.1 Právní rámec bezpečnostního řízení v Německu

V Německu je problematika prověřování osob pro práci s utajovanými skutečnostmi upravena především federálním zákonem SÜG. Tento zákon stanoví podmínky a proces tzv. bezpečnostní prověrky osob ve federální správě a obdobné předpisy mají i jednotlivé spolkové země pro zemské orgány.¹³¹ SÜG rozlišuje dvě základní oblasti: personální ochranu utajovaných informací (Geheimschutz) – tedy prověrky osob, které mají mít přístup k Verschlussachen (klasifikovaným materiálům), a personální ochranu před sabotáží

¹²⁹ DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. *Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 1 – 35, 405 – 411.

¹³⁰ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

¹³¹ BfDI (Německo). *FAQ zum Sicherheitsüberprüfungsrecht*, <https://www.bfdi.bund.de>.

(Sabotageschutz) – prověrky osob pracujících na bezpečnostně citlivých místech v životně důležitých či obranných zařízeních, i když nepřicházejí do styku s utajovanými dokumenty.¹³² V obou případech je cílem vyloučit bezpečnostní rizika spojená s danou osobou. SÜG stejně jako český zákon vychází z principu, že osoba nesmí vykonávat citlivou činnost, pokud existují důvodné pochybnosti o její spolehlivosti či loajalitě.¹³³ Německá právní úprava výslovně zmiňuje jako důvody pochybností například trestnou činnost, neloajalitu k demokratickému ústavnímu pořádku nebo indicie, že by daná osoba mohla být cílem náboru ze strany cizí rozvědky, teroristické či zločinecké organizace.¹³⁴ Tyto podmínky jsou tedy obdobné českému výčtu bezpečnostních rizik, důraz je kladen zejména na věrnost principům svobodného demokratického zřízení.

Zatímco v ČR je centrální institucí NBÚ, v Německu odpovědnost za prověrku nese vždy orgán, který hodlá danou osobu zaměstnat na citlivé pozici (tzv. zuständige Stelle). Tento orgán – může jím být spolkový úřad, ministerstvo, případně i politická strana (mají-li jejich představitelé přístup k utajovaným informacím) je odpovědným subjektem prověrky. Praktické provedení prověrky však zákon svěřuje zpravodajským složkám, zejména BfV na spolkové úrovni. Podle § 3 SÜG BfV spolupracuje při prověrkách a realizuje potřebná šetření jménem odpovědného orgánu.¹³⁵ Jinými slovy, pokud např. ministerstvo obrany nebo hospodářství potřebuje prověřit konkrétní osobu, formálně si vyžádá prověrku a BfV (případně v rámci Bundeswehru MAD) provede vlastní šetření a vydá tzv. bezpečnostní doporučení (Sicherheitsvotum). Toto doporučení obsahuje závěr, zda danou osobu lze či nelze považovat za bezpečnou pro zamýšlenou citlivou funkci.¹³⁶ Na základě tohoto podkladu pak odpovědný orgán rozhodne o přidělení nebo odepření přístupu k utajovaným informacím. V případě nedoporučení se osoba k utajovaným materiálům nepřipustí. Je třeba zmínit, že prověrky pro soukromý sektor (např. firmy podílející se na utajovaných zakázkách,

¹³² BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹³³ BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹³⁴ BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹³⁵ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

¹³⁶ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

zbrojní podniky apod.) spadají do gesce spolkového ministerstva hospodářství, avšak i zde provádí praktické prověřování BfV.¹³⁷

SÜG zavádí tři stupně prověrek podle citlivosti funkce, které zhruba odpovídají českému dělení utajení. Jde o: jednoduchou prověrku (Ü1) – zpravidla pro stupeň VS-Vertraulich (Důvěrné), rozšířenou prověrku (Ü2) – pro Geheim (Tajné) a rozšířenou prověrku s bezpečnostním šetřením (Ü3) – pro Streng Geheim (Přísně tajné).¹³⁸ Vyšší stupně zahrnují hlubší ověřování včetně širšího okruhu prověřovaných informací. Postup prověřování v Německu zahrnuje podobné kroky jako v ČR: kontrolu identity a osobních údajů, dotaz do rejstříku trestů a dalších evidencí (např. registr obyvatel, evidence vozidel, zbrojní pasy aj. – zákon dává BfV právo přístupu do řady databází veřejné správy¹³⁹), dále se vyžaduje bezpečnostní prohlášení od posuzované osoby (obdoba českého bezpečnostního dotazníku) a u vyšších stupňů se prověřuje také okolí osoby. BfV standardně zahrnuje do prověrky i manžela nebo manželku či registrovaného partnera dané osoby a může provádět šetření v místě bydliště či práce – například rozhovory se sousedy, s bývalými zaměstnavateli.¹⁴⁰ U nejprísnejší prověrky Ü3 je běžné i další hlubší šetření, případně pohovor s prověřovanou osobou. Německé zpravodajské služby obecně mají zákonné oprávnění použít i skryté zpravodajské prostředky (sledování, odposlech) pokud by to bylo nezbytné pro ověření spolehlivosti, avšak ve většině případů postačují otevřené postupy. Důraz je kladen na zjištění celkového životního stylu a kontaktů dotyčného, aby se odhalily potenciálně problematické vazby či nápadné změny chování.

Co se týče časového rámce, německá legislativa nestanoví pevné lhůty pro dokončení prověrky, avšak v praxi jsou prověrky zdlouhavé. U nejvyšších stupňů (Ü2, Ü3) BfV uvádí, že zpravidla trvají nejméně půl roku.¹⁴¹ Samotné prošetření může být časově náročné zejména při nutnosti terénního šetření a vyhodnocení informací z různých zdrojů. Po udělení prověrky platí její výsledek obvykle 5 let, po této době se provádí aktualizace bezpečnostního dotazníku a

¹³⁷ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

¹³⁸ BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹³⁹ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

¹⁴⁰ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

¹⁴¹ Spiegel (Německo). *Wie werden Bewerber überprüft?*, <https://www.spiegel.de>.

základních údajů, a po 10 letech kompletní opakovaná prověrka.¹⁴² SÜG (§ 17) tedy implicitně počítá s desetiletým cyklem obnovy prověrky s mezitímní kontrolou po 5 letech.¹⁴³ V případě změny pracoviště v rámci federální správy si mohou příslušné orgány předat výsledky prověrky, obdobně jako NBÚ uznává do určité míry platnost prověrek při změně zaměstnání; avšak dlouhodobě je třeba prověrky opakovat vzhledem k možným změnám v životě prověřené osoby.

Shrneme-li institucionální rámec: Zatímco v ČR existuje centralizovaný model (NBÚ jako jednotná autorita + zpravodajské služby v podpůrné roli či pro vlastní potřebu), v Německu funguje decentralizovaný model s koordinující rolí BfV. BfV de facto plní úkoly obdobné NBÚ, avšak nikoli jako samostatný úřad, nýbrž jako zpravodajská služba spolkové vlády. To s sebou nese odlišnosti v mechanismech kontroly a odpovědnosti (BfV podléhá dohledu Ministerstva vnitra a parlamentní kontrole zpravodajských služeb, zatímco NBÚ spadá pod vládu ČR a jeho rozhodnutí podléhají soudnímu přezkumu v rámci správního soudnictví). V rámci německého federálního uspořádání navíc existují zemské varianty BfV (tzv. Landesämter für Verfassungsschutz – LfV), které provádějí prověrky pro zemské úřady podle zemských zákonů, ovšem standardy jsou obdobné jako na spolkové úrovni a často ve spolupráci s BfV.

¹⁴² BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹⁴³ BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

6.2 Bezpečnostní prověrky: postupy, pravomoci a odlišnosti mezi ČR a Německem

6.2.1 Průběh prověrek a zapojení zpravodajských služeb v Německu

V Německu iniciační impuls k prověrce vychází od zaměstnavatele (orgánu), který nominuje osobu na bezpečnostně citlivou pozici. Dotyčná osoba vyplní bezpečnostní prohlášení (Sicherheitserklärung), kde uvede osobní údaje, bydliště, cestování do zahraničí, kontakty, finanční poměry, případně členství v organizacích. Souhlasí v něm také s provedením prověrky. Tento formulář putuje na příslušné pracoviště BfV (případně LfV, pokud jde o zemi, a MAD pro resort obrany), kde začíná faktické prověřování. BfV provede kontrolu v dostupných registrech a to zejména v trestním rejstříku (Bundeszentralregister), evidenci policie a zpravodajských databázích. BfV provozuje centrální informační systém NADIS sdílený se zemskými úřady pro ochranu ústavy, kde jsou uloženy poznatky o extremistech a dalších bezpečnostních hrozbách.¹⁴⁴ Tím lze ověřit, zda prověřovaný figuruje v záznamech zpravodajských služeb (např. jako člen extremistické skupiny). Zároveň BfV může provést ověření majetkových poměrů (např. přes databázi insolvence). U prověrek Ü2 a Ü3 je zapojen i rozhovor s osobami z okolí prověřovaného. Jak uvedl mluvčí BfV, při nejvyšším stupni Ü3 se prověřuje nejen sám uchazeč, ale i celé jeho okolí, zvláště intenzivně manželé, a také spolky, sousedé, bývalí zaměstnavatelé nebo i pronajímatel bytu.¹⁴⁵ Cílem je vytvořit si obrázek o životním stylu a spolehlivosti dotyčného. V rámci tohoto šetření může BfV oslovit místní policejní služebny (pro lokální pověst osoby) a další úřady.

Výsledkem prověrky je vypracování zprávy a doporučení (Sicherheitsüberprüfungsergebnis). Pokud se neobjeví pochybnosti o spolehlivosti, BfV sdělí odpovědnému orgánu, že proti jmenování osoby na danou pozici nejsou námitky. V opačném případě zformuluje negativní stanovisko s uvedením druhu zjištěného rizika bez nutnosti prozrazovat operativní zdroje. Typickými důvody negativního výsledku mohou být závažná kriminalita v minulosti, aktivní či skryté napojení na extrémistická uskupení, prokazatelná

¹⁴⁴ BfDI (Německo). *FAQ zum Sicherheitsüberprüfungsrecht*, <https://www.bfdi.bund.de>.

¹⁴⁵ Spiegel (Německo). *Wie werden Bewerber überprüft?*, <https://www.spiegel.de>.

neloajalita k ústavě (např. členství v ústavně zakázané straně), nebo také nápadně vysoké dluhy či rizikové chování (hazard, drogy), jež činí osobu vydíratelnou. SÜG a prováděcí předpisy stanoví, že pochybnost o spolehlivosti se hodnotí vždy individuálně v kontextu funkce.¹⁴⁶ Například určitá méně závažná přestupková minulost nemusí vadit u administrativního pracovníka s nižším stupněm utajení, ale byla by posouzena přísněji u člena ostrahy v jaderné elektrárně. Tento princip proporcionality je v německém systému výslovně zohledňován.

Po doručení výsledku проверки provádějící složkou (BfV/MAD) rozhodne odpovědný orgán (ministerstvo, úřad) o přidělení проверки a umožnění přístupu k utajovaným informacím. Na rozdíl od ČR tedy neexistuje jediné certifikační osvědčení vydávané centrálně, ale příslušný úřad si vede evidenci osob s проверkou a BfV udržuje centrální registr prověřovaných osob (Sicherheitsüberprüfungsregister). Pokud je проверка zamítnuta, osoba se obvykle nevybírá na danou pozici. Teoreticky se může bránit soudně proti neumožnění přístupu, ale protože nejde o klasické správní řízení s individuálním správním rozhodnutím, je právní ochrana méně přímočará. Dotyčná osoba má právo dotázat se, zda o ní BfV eviduje údaje, a BfV musí na žádost poskytnout informaci, jaké osobní údaje o ní v souvislosti s проверkou zpracovala (s výjimkou těch přísně utajovaných).¹⁴⁷ Do procesu je zapojen též Spolkový pověřenec pro ochranu osobních údajů (BfDI), který dohlíží, aby BfV a další orgány neporušovaly práva prověřovaných.

Platnost проверки, jak již zmíněno, se standardně obnovuje každých 10 let (s průběžnou pětiletou aktualizací). BfV udává, že po 10 letech jsou zaměstnanci znovu podrobeni kompletní проверce.¹⁴⁸ Pokud osoba opustí citlivou pozici, проверка fakticky zaniká. Opětovné dosažení obdobné funkce po čase by vyžadovalo novou проверку, ledaže by šlo o krátkou přestávku.

Z hlediska pravomocí mají německé zpravodajské služby při проверkách o něco užší mandát. Co se týče donucovacích prostředků vůči prověřovaným osobám, nemohou například nutit k předložení určitých dokumentů s výjimkou toho, co

¹⁴⁶ BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹⁴⁷ BfDI (Německo). *FAQ zum Sicherheitsüberprüfungsrecht*, <https://www.bfdi.bund.de>.

¹⁴⁸ Spiegel (Německo). *Wie werden Bewerber überprüft?*, <https://www.spiegel.de>.

stanoví zákon (prověřovaný je povinen vyplnit pravdivě bezpečnostní dotazník a sdělit požadované informace, podobně jako v ČR). Mohou však v rámci své činnosti využít i sledovací a odposlechové techniky, mají-li podezření na závažné riziko, nebo mohou ke kandidátovi přistupovat zpravodajskou metodou (např. nasadit tajného pověřovatele). Tyto praktiky jsou ale spíše výjimečné. Standardem je administrativní šetření. Lze konstatovat, že BfV při prověrkách využívá zejména své informační zdroje (registry, spisy, mezinárodní výměnu informací s partnerskými službami) a lokální policii pro terénní zjištění. BfV nemá přímou exekutivní moc rozhodnout o osudu prověřované osoby. Poskytuje expertní podklady. To ji odlišuje od NBÚ, který sám vydává rozhodnutí. Na druhou stranu BfV svým doporučením fakticky rozhoduje, neboť zaměstnávající orgán se jím musí řídit. Jestliže BfV vydá negativní posudek, nelze osobu na dané místo přijmout. V praxi BfV uvádí, že stále se vyskytují případy, kdy prověrka končí negativním výsledkem, ačkoli statistiky o počtech neúspěšných kandidátů se oficiálně nevedou.¹⁴⁹

6.2.2 Klíčové odlišnosti v postupech prověrek (tabulka 1)

Aspekt	Česká republika	Německo
Hlavní právní předpis	Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací	Sicherheitsüberprüfungsgesetz (SÜG) + prováděcí vyhlášky
Stupně utajení	Vyhrazené, Důvěrné, Tajné, Přísně tajné	VS-NfD (nur für Dienstgebrauch), VS-Vertraulich, Geheim, Streng Geheim
Autorita prověrky	Národní bezpečnostní úřad (NBÚ) – centrálně pro všechny resorty, zpravodajské služby u vlastních lidí, MV u vybraných policistů ¹⁵⁰	Odpovědný zaměstnavatelský orgán (ministerstvo, úřad) Prověrku provádí BfV (civilní kontrarozvědka) resp. MAD (vojenská) pro Bundeswehr, LfV pro jednotlivé spolkové země, BND ¹⁵¹

¹⁴⁹ Spiegel (Německo). *Wie werden Bewerber überprüft?*, <https://www.spiegel.de>.

¹⁵⁰ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 140, 141.

¹⁵¹ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

Právní forma řízení	Neveřejné správní řízení (specifický režim, podobný správnímu); rozhodnutí NBÚ lze napadnout rozkladem a žalobou ¹⁵²	Administrativní proces v rámci služebních vztahů; bez formálního správního rozhodnutí navenek – spíše interní akt (omezený soudní přezkum)
Zapojení zpravodajských služeb	BIS, VZ, ÚZSI poskytují NBÚ informace a šetření; mají široké pravomoci (operativní techniky, evidence) ¹⁵³	BfV/MAD provádí celé šetření (podklady); oprávnění k šetření vymezeno zákonem – od dotazů do rejstříků po terénní šetření, vč. rozhovorů ¹⁵⁴
Doba prověrky	Lhůty: Důvěrné 2 měsíce, Tajné 6 měs., Přísně tajné 9 měs. ¹⁵⁵	Zákon nestanoví; v praxi Ú3 ≥ 6 měsíců běžně ¹⁵⁶
Platnost prověrky	Přísně tajné 5 let, Tajné a Důvěrné 10 let ¹⁵⁷	Obvykle 10 let (úplná obnova), mezitím aktualizace po 5 letech ¹⁵⁸
Možnost výjimky (ad hoc přístup)	Ředitel zprav. služby může povolit jednorázový přístup o stupeň vyšší na max. 6 měsíců (urgentní potřeby) ¹⁵⁹	Lze udělit provizorní povolení k přístupu prozatímně, ale praxe takové instituty spíše nevyužívá (spoléhá se na rychlé Ú2/Ú3 v nutnosti).
Opravné prostředky	Rozklad k řediteli NBÚ, poté správní soud (možnost omezeného nahlédnutí do utaj. odůvodnění)	Interně možnost požádat o přezkoumání, externě stížnost u pověřence pro ochranu dat; soudně obtížné (musí napadnout nepřijetí do funkce diskriminačně apod.)

¹⁵² NBÚ. *Bezpečnostní řízení*, <https://www.nbu.cz>.

¹⁵³ POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 18 – 22, 56.

¹⁵⁴ BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹⁵⁵ NBÚ. *Bezpečnostní řízení*, <https://www.nbu.cz>.

¹⁵⁶ Spiegel (Německo). *Wie werden Bewerber überprüft?*, <https://www.spiegel.de>.

¹⁵⁷ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 4.

¹⁵⁸ BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹⁵⁹ ČESKO. *Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 59.

Zvláštní prověrky pro cizince	Cizinci mohou být prověřeni, musí splňovat podmínky (např. občan EU nebo nutnost zvl. dohody).	Cizinci mimo bezpečné státy jsou zpravidla vyloučeni z citlivých funkcí (resp. posuzováno přísně, SÜG §13 obsahuje seznam rizikových států) ¹⁶⁰
--------------------------------------	--	--

¹⁶⁰ Deutscher Bundestag (Německo). *Staatenliste im Sicherheitsüberprüfungsgesetz*, <https://dserver.bundestag.de>

6.3 Pravomoci zpravodajských služeb v oblasti bezpečnostního řízení a utajovaných informací v Německu

Německé zpravodajské služby mají svá oprávnění zakotvena primárně v SÜG a dále v zákoně o Spolkovém úřadu pro ochranu ústavy. BfV je zmocněn získávat informace, shromažďovat je a vyhodnocovat v rámci své působnosti ochrany ústavnosti a kontrasabotáže. Pro účely bezpečnostních prověrek SÜG výslovně stanoví, že BfV provádí potřebná šetření.

Konkrétní pravomoci BfV/MAD při prověrkách:

- **Přístup do databází a registrů:** BfV má oprávnění dotazovat se například do registru obyvatel, registru vozidel, zbrojního registru, evidence cestovních pasů.¹⁶¹ Tyto přístupy umožňuje § 18 zákona o Spolkovém úřadu pro ochranu ústavy a související předpisy.
- **Prověřování policejních evidencí:** BfV úzce spolupracuje s policií, může získat informace z evidencí Spolkového kriminálního úřadu nebo Spolkového úřadu pro migraci a uprchlíky ohledně zázemí osoby.
- **Zapojení zahraničních služeb:** Pokud prověřovaná osoba žila v cizině nebo je cizí státní příslušník, BfV může požádat o součinnost zahraniční partnerské služby. V rámci NATO existuje určitá výměna informací o prověřených osobách, aby se předešlo situaci, kdy jedna země neudělila prověrku a druhá o tom neví.
- **Terénní šetření a výslechy svědků:** BfV smí provádět šetření v blízkém okolí prověřovaného.¹⁶² To zahrnuje rozhovory s třetími osobami (sousedy, kolegy, předchozími nadřízenými). Tyto pohovory provádějí zpravodajští důstojníci, zpravidla bez prozrazení detailů (respondenti nemusí vědět přesný důvod dotazu, jen že jde o ověření spolehlivosti). Získané informace jsou zaznamenány do spisu prověrky.
- **Nasazení techniky:** BfV má obecně oprávnění používat utajené metody (například sledovat poštu, telekomunikace) podle G10 (Artikel 10-Gesetz), pokud to schválí G10 komise v Bundestagu. U bezpečnostních prověrek by

¹⁶¹ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

¹⁶² ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

takové zásahy připadaly v úvahu jen v krajním případě závažného podezření (například prověřovaný je podezřelý, že aktivně spolupracuje s cizí rozvědkou. Pak by mohlo být odposlechnuto, zda nevyzrazuje něco třetí straně). Nicméně rutinně se technické sledování při prověrkách neuplatňuje, spíše se spolehne na osobní pohovor.

- **Zpracování a uchování údajů:** BfV vede centrální registr prověrek, kam se zaznamená, že osoba byla k určitému datu prověřena s nějakým výsledkem. To pomáhá při budoucích kontrolách. Pokud by tentýž člověk šel za 5 let na jinou pozici, lze ověřit, zda a kdy byl prověřen. Zároveň BfV uchovává podrobné spisy prověrek. Ty musí po určité době skartovat, pokud osoba přestane být v citlivé pozici (obvykle po 10 letech neaktivity).

Je třeba zmínit, že BfV svou roli v bezpečnostních prověrkách vnímá jako preventivně-bezpečnostní službu. V oficiálních materiálech zdůrazňuje, že prověrka je základní součástí přijímacího procesu pro citlivé pozice a že jejím cílem je vyloučení bezpečnostních rizik spojených s lidským faktorem.¹⁶³ Pokud tedy BfV zjistí závažné skutečnosti, může to vést nejen k nepřijetí dotyčné osoby, ale třeba i k dalším opatřením (např. zahájení vlastního kontrarozvědného šetření, pokud by se ukázalo, že uchazeč je agent cizí moci).

Z pohledu zákonné kontroly je činnost BfV při prověrkách pod dohledem několika orgánů. Ministerstvo vnitra vykonává služební dohled (může nahlížet do procesů, řešit stížnosti), Parlamentní kontrolní grémium (PKGr) dohlíží ex post na činnost zpravodajských služeb obecně, a BfDI kontroluje zacházení s osobními údaji prověřovaných. Prověřovaná osoba má právo se informovat, jaké údaje o ní BfV eviduje, a BfV je povinno poskytnout informace s výjimkou těch, které by prozradily utajované skutečnosti nebo zdroje.¹⁶⁴

Zpravodajské služby (BfV, MAD, případně civilní rozvědka BND) nemají v Německu vlastní legislativní výjimku, aby si prověřovaly své lidi samy zcela izolovaně od ostatních – v praxi ovšem např. BfV své zaměstnance také prověřuje interně (oddělení vnitřní bezpečnosti BfV provádí prověrky nových pracovníků BfV). Zajímavostí je, že zaměstnanci BfV sami musí projít prověrkou Ü3 před nástupem. Tuto prověrku paradoxně realizuje BfV „samo na sebe“, případně

¹⁶³ BfV (Německo). *Die Sicherheitsüberprüfung*, <https://www.verfassungsschutz.de>.

¹⁶⁴ BfDI (Německo). *FAQ zum Sicherheitsüberprüfungsrecht*, <https://www.bfdi.bund.de>.

s pomocí partnerských zemských úřadů, aby byla zajištěna určitá nezávislost. Podobně u BND prověrky zaměstnanců pravděpodobně provádí buď BfV nebo interní bezpečnost BND ve spolupráci s BfV, aby byl zhodnocen i aspekt kontrarozvědný (BND je zahraniční služba, takže potřebuje, aby BfV zhodnotil domácí rizika u jejich personálu).

Shrneme-li, pravomoci německých zpravodajských služeb v oblasti bezpečnostního řízení jsou dosti široké v rovině informačního přístupu a šetření, nicméně samotný akt udělení prověrky je administrativním úkonem odpovědného zaměstnavatele. V Česku oproti tomu zpravodajské služby mohou nejen prověřovat, ale i přímo rozhodovat (u svých příslušníků). V Německu je vždy formální rozhodnutí na jiném subjektu, a to i pro vlastní zpravodajce.

6.4 Kritické zhodnocení rozdílů mezi systémy ČR a Německa

6.4.1 Centralizace vs. decentralizace a nezávislost rozhodování

Český model s NBÚ jako nezávislým ústředním správním úřadem přináší výhodu jednotné metodiky a vyváženosti (NBÚ nemá jinou agendu než ochranu utajovaných informací). Rozhodnutí NBÚ lze považovat za relativně nestranné, protože NBÚ není přímo zainteresován na přijetí konkrétní osoby (na rozdíl od resortů, které mohou mít tlak obsadit pozici). Německý model, kde si každý orgán de facto dohlíží na své, by mohl potenciálně vést k tomu, že některý úřad bude laxnější (z důvodu tlaku obsadit post). Tento efekt je však korigován tím, že odborné šetření provádí BfV, které má vlastní standardy. BfV jako zpravodajská služba je sice podřízena vládě, ale v otázkách prověrek se opírá o zákon a hrozilo by jí postihnutí, kdyby porušila postupy. Celkově lze říct, že nezávislost NBÚ je silným prvkem českého systému, zatímco odbornost BfV je oporou německého.

6.4.2 Právní jistota a opravné prostředky

V ČR má neúspěšný žadatel o prověrku možnost bránit se v právním rámci (rozklad, soud). To je důležité pro ochranu práv jednotlivce, neboť prověrka může rozhodovat o kariéře (bez prověrky nelze zastávat určité funkce). Například případ kancléře prezidenta Vratislava Mynáře ukázal, že když NBÚ odmítl vydat prověrku na „Přísně tajné“, dotyčný využil všechny opravné prostředky (podal rozklad, a poté dokonce správní žalobu). NBÚ v roce 2015 jeho odvolání zamítl a Mynář poté zažaloval NBÚ. Nicméně v roce 2018 žalobu stáhl s odůvodněním, že nedůvěřuje nezaujatosti soudu. Tento případ ukazuje jednak funkčnost systému (NBÚ prokázal schopnost nepodléhat politickému tlaku a trvat na svém závěru) a zároveň slabinu (déletrvající spor ohledně prověrky u tak vysokého činitele byl bezpečnostně problematický, neboť kancléř mezitím k utajovaným informacím přístup formálně neměl a musel být z některých jednání vyloučen). V Německu by obdobná situace (např. blízký spolupracovník prezidenta bez prověrky) nastat neměla, protože taková osoba by prostě nebyla jmenována do funkce, dokud by prověrku nezískala (politická kultura by zřejmě nedovolila její setrvání). Nicméně

pokud by došlo k sporu, německý systém neposkytuje jasnou soudní cestu. Nespokojený uchazeč může zkusit podat pracovněprávní žalobu (že nebyl přijat neprávem), ale soud by se musel spolehnout na tajné svědectví BfV, což je komplikované. V tomto smyslu český systém poskytuje formálně vyšší míru právní ochrany jednotlivce, i když v praxi je obtížné přesvědčit soud, aby přezkoumal odborné zpravodajské hodnocení (soudy zpravidla respektují, že posouzení rizikovitosti je věcí NBÚ).

6.4.3 Efektivita a rychlost

Stanovené lhůty v ČR (2–9 měsíců) jsou relativně dlouhé, zejména 9 měsíců pro „Přísně tajné“ může způsobit, že kvalifikovaný kandidát čeká téměř rok, než nastoupí do funkce. V Německu se běžně uvádí půl roku, ale některé prověrky se také vlečou (zvláště u cizinců nebo složitých případů). Oba systémy byly kritizovány za zdlouhavost. Například v ČR se objevují případy, kdy kvůli prověrce někdo nemůže včas nastoupit (médií proběhl případ generála Rostislava Pilce, který byl jmenován na vysokou pozici na Hradě, ale prověrku v termínu nedostal a nakonec ji NBÚ neudělil, což ukončilo jeho kariérní ambice).¹⁶⁵ V Německu zase zaznívají obavy, že při masivním náboru nových pracovníků do BfV (početně roste kvůli boji s terorismem) prověrky nestíhají – sám BfV přiznává aktuálně několik set žádostí v bezpečnostním potrubí a prověřování je úzkým hrdlem náboru.¹⁶⁶ Tento problém je tedy podobný v obou zemích: prověrky jsou nezbytné, ale jejich trvání může komplikovat personální politiku. Řešením je buď personální posílení NBÚ/BfV, nebo dočasné povolení podmíněného přístupu (což ČR umožňuje v omezené formě institut jednorázového přístupu, ovšem ten se týká již prověřených o stupeň níže. Německo takový institut nemá formálně, ale může dočasně přidělit omezený přístup, pokud vyhodnotí riziko jako malé).

6.4.4 Materiální kritéria spolehlivosti

Oba systémy hodnotí obdobné kvality: trestní bezúhonnost, finanční stabilitu, loajalitu, diskrétnost. Rozdíly jsou akcenty. Český zákon jmenuje explicitně

¹⁶⁵ Aktuálně.cz. *Generál chce zpátky na Hrad. Prověrku ale včas nedostal, bezpečnostní úřad ho napíná*, <https://zpravy.aktualne.cz>.

¹⁶⁶ Spiegel (Německo). *Wie werden Bewerber überprüft?*, <https://www.spiegel.de>.

majetkový nesoulad a bývalou činnost v komunistické tajné policii, což je dědictví lustrační mentality. Německý zákon akcentuje politickou loajalitu (tzv. Radikalenerlass princip, že státní zaměstnanec musí být loajální k ústavě). V současnosti se například prověřuje u uchazečů v Německu, zda se veřejně neprojevovali proti demokratickému zřízení (sledují se profily na sociálních sítích na extremistický obsah apod.). V Česku se dnes už také prověřuje online stopa (BIS i NBÚ reflektují aktivity na sociálních sítích – rasistické nebo extremistické výroky by byly problém). Lze říct, že kritéria se sblíží s tím, jak obě země čelí moderním hrozbám (terorismus, extremismus, infiltrace cizí mocí).

6.4.5 Role lidského faktoru a příklady selhání

Prověrky snižují riziko, ale negarantují absolutní bezpečnost. Je třeba zmínit, že navzdory prověrkám se občas vyskytne selhání lidského faktoru. Například v Německu roku 2016 odhalili, že přímo uvnitř BfV působil zaměstnanec, který tajně sympatizoval s islamisty a dokonce nabízel interní informace online radikálům.¹⁶⁷ Tento pracovník byl přijat jako nováček k BfV a prošel prověrkou Ü3. Přesto dokázal zatajit svou druhou identitu a úmysly. K odhalení došlo až po několika měsících díky vlastní operativní činnosti BfV. Případ vyvolal otázky, jak mohl být prověřovací systém obejít a zda je třeba prověrky zpřísnit. Na české straně byly také incidenty například únik utajovaných informací skrze prověřenou osobu. BIS i BfV mají oddělení inspekce a vnitřní bezpečnosti, která monitorují i své prověřené pracovníky pro případ, že by se dodatečně objevilo rizikové chování.

6.4.6 Kulturní a právní kontext

Německý systém je ovlivněn federální strukturou a silnou ochranou osobních dat (proto i existence BfDI dohledu). Český systém zase navazuje na tradici lustračního zákona z 90. let a na menší počet zpravodajských složek. V Německu je zajímavé, že do prověrek může vstupovat i politický element – například členové parlamentního kontrolního orgánu sami prověrkou procházejí, nebo jsou vybíráni tak, aby měli důvěru (v Belgii např. poslanci nemají prověrky a pak nemohou vidět

¹⁶⁷ Spiegel (Německo). *Wie werden Bewerber überprüft?*, <https://www.spiegel.de>.

tajné dokumenty, což komplikuje dozor, jak uvádí studie,¹⁶⁸ ale v Německu členové kontrolní komise obvykle prověrky mají či dostanou).

Z hlediska efektivity systémů se zdá, že oba fungují srovnatelně účinně, neboť jak Česká republika, tak Německo dlouhodobě nevykázaly zásadní kompromitace utajovaných informací vinou prověřené osoby. Pokud nastaly incidenty (jako onen islamistický „krtek“ v BfV nebo podezření na úniky z českých úřadů), byly odhaleny a vedly k nápravě. Každý systém má nicméně svoje výzvy. Český NBÚ musí dbát na personální kapacity a odolnost vůči případným tlakům (politickým či korupčním), německý BfV zase musí vyvažovat dvojroli zpravodajské služby (jednak chrání utajované informace, jednak může být vnímán s nedůvěrou kvůli svému tajnému charakteru, což klade nároky na transparentnost procesu prověrek vůči veřejnosti).

¹⁶⁸ ABW (Polsko). *Legal aspects of the European intelligence services' activities*. Warsaw, 2021.

7. Rozbor a analýza případů odebrání bezpečnostní prověrky

7.1 Generálmajor Ing. Rostislav Pilc, MPA

V období před listopadem 2015 se v rámci vojenského zpravodajství odehrávaly vnitřní spory a napětí, které se promítly i do širší politické a institucionální scény. Generál Rostislav Pilc, tehdejší náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky, byl vnímán jako klíčová postava v obranných strukturách státu. Jeho role vyžadovala přístup k nejprísněji utajovaným informacím, a tudíž i držení bezpečnostní prověrky na nejvyšší úrovni („Přísně tajné“) bylo nezbytné. Tato prověrka byla vnímána nejen jako bezpečnostní nástroj, ale také jako symbol důvěry a integrace v rámci vojenského a zpravodajského aparátu. V listopadu 2015 NBÚ rozhodl o odebrání prověrky generálu Pilcovi.¹⁶⁹ Rozhodnutí bylo údajně založeno na informacích předložených Vojenským zpravodajstvím, které vzneslo podezření, že by generál mohl představovat bezpečnostní riziko. Mezi důvody, které byly v médiích uváděny, patřilo zejména Pilcovo svědectví v kauze Jany Nagyové (později známé jako Nečasová), kde údajně vypovídal proti některým kolegům z vojenského zpravodajství. Tato svědectví mohla být vytržena z širšího kontextu a interpretována tak, že generál působil jako destabilizující prvek uvnitř celého bezpečnostního aparátu.¹⁷⁰ Rozhodnutí NBÚ bylo učiněno na základě zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, který stanovuje podmínky a postupy pro udělování a odebrání bezpečnostních prověrek. NBÚ, jako správní orgán, je povinen při svých rozhodnutích vycházet z přesvědčivých a konkrétních důkazů, které potvrzují existenci bezprostředního bezpečnostního rizika.¹⁷¹ Podle právních předpisů musí být jakékoliv rozhodnutí o odebrání bezpečnostní prověrky důkladně odůvodněno. Konkrétně zákon č. 412/2005 Sb. a správní řád (zákon

¹⁶⁹ irozhlas.cz, *Rostislav Pilc – generál a jeho prověrka*, <https://www.irozhlas.cz>.

¹⁷⁰ irozhlas.cz, *Rostislav Pilc – generál a jeho prověrka*, <https://www.irozhlas.cz>.

¹⁷¹ ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Ze dne 21. září 2005. In: Sbírka zákonů, 2005, § 89.

č. 500/2004 Sb.) ukládají orgánům povinnost doložit, že držitel prověrky svým jednáním nebo informacemi, které poskytl, představuje riziko pro ochranu utajovaných informací. V případě generála Pilce NBÚ čerpalo z informací, které nebyly vždy plně specifické či podrobně zdokumentované, což vyvolalo řadu právních otázek. Pilc i jeho právní zástupci později argumentovali, že rozhodnutí bylo učiněno na základě nedostatečně ověřených informací, což porušovalo princip transparentnosti a důkladného dokazování. V reakci na rozhodnutí NBÚ generál Pilc využil opravné prostředky dle § 129 správního řádu. Po zamítnutí rozkladu podaného k řediteli NBÚ se věc dostala k Městskému soudu v Praze. Soud v dubnu 2018 při přezkumu rozhodnutí NBÚ konstatoval několik klíčových nedostatků. Soud poukázal na to, že NBÚ neprokázalo, že Pilcovo jednání představovalo reálné a bezprostřední ohrožení státní bezpečnosti. Argumentace NBÚ byla podle soudu založena na informacích, které nebyly dostatečně konkretizovány a mohly být vytrženy z širšího kontextu. Dále soud poukázal na to, že odebrání bezpečnostní prověrky má zásadní dopad na profesní život jedince. Soud proto zdůraznil, že každý zásah do práv jednotlivce musí být pečlivě odůvodněn, aby byla zajištěna právní jistota a ochrana správních práv. Dále bylo rozhodnutí NBÚ kritizováno za nedostatečné doložení důkazů, které by jednoznačně prokazovaly, že Pilcovo chování ohrožovalo bezpečnost státu. Soud rozhodl, že je třeba, aby byla věc předložena k novému projednání s důrazem na řádné dokazování všech tvrzených skutečností. Na základě těchto zjištění soud rozsudek zrušil a vrátil věc k novému projednání (Městský soud v Praze, Rozsudek sp. zn. 5 Co 15/2018, 12. dubna 2018). Tento rozsudek potvrdil, že správní orgány musí při tak závažných rozhodnutích postupovat s maximální pečlivostí a transparentností. Odebrání bezpečnostní prověrky mělo bezprostřední a dlouhodobé následky. Kromě nucené rezignace generála Pilce na funkci náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky v dubnu 2016 se tato událost stala předmětem veřejné debaty o transparentnosti a odpovědnosti bezpečnostních složek. Příklad upozornil na potenciální zneužití opravných prostředků a na riziko, že politicky či institucionálně motivovaná rozhodnutí mohou poškodit důvěru ve správní orgány a soudnictví. Generál Pilc se po zrušení rozhodnutí NBÚ soudem rozhodl domáhat náhradu vzniklé újmy, a to nejen v podobě ušlého platu, ale i nákladů na právní zastoupení a nemajetkové újmy.

Tato právní cesta měla za cíl obnovit nejen jeho osobní postavení, ale také nastavit precedens pro podobné případy, kdy je zásah do profesních práv podroben neprůhlednému rozhodovacímu procesu.

7.1.1 Opravné prostředky, které byly použity

Rozklad k řediteli NBÚ

Rozklad je interním správním prostředkem, kterým napadený subjekt (v tomto případě generál Pilc) žádá o přehodnocení rozhodnutí původně vydaného daným orgánem. Tento prostředek je stanoven ve správním řádu (zákon č. 500/2004 Sb.) a slouží k tomu, aby orgán, který rozhodnutí vydal, měl možnost situaci znovu posoudit, aniž by hned docházelo k soudnímu přezkumu. Podle § 129 správního řádu má dotčený subjekt právo podat rozklad proti rozhodnutí. Tento prostředek je určen k odstranění případných pochybení v úvodním rozhodovacím procesu, kdy nebylo řádně doloženo, že dané rozhodnutí odpovídá právním normám.

Generál Pilc podal rozklad k řediteli NBÚ, kterým žádal o přehodnocení rozhodnutí o odebrání jeho bezpečnostní prověrky. NBÚ však rozklad zamítl, což vedlo k dalšímu právnímu kroku ve formě soudního přezkumu.

Správní žaloba k Městskému soudu v Praze

Správní žaloba představuje soudní cestu, kterou může dotčený subjekt napadnout rozhodnutí vydané správním orgánem. Jde o podání žaloby k soudu, kde se posuzuje, zda rozhodnutí splňuje požadavky zákona a zda bylo učiněno s dostatečným odůvodněním a přesvědčivým dokazováním. Správní žaloba je upravena v § 129 správního řádu a dalších ustanoveních týkajících se správního soudnictví. Soud přezkoumává, zda správní orgán (v tomto případě NBÚ) dodržel zákonné požadavky při rozhodování a zda předložené důkazy dostatečně podporovaly učiněné rozhodnutí.

Po zamítnutí rozkladu se generál Pilc rozhodl podat správní žalobu u Městského soudu v Praze. Soudní přezkum vedl k závěru, že rozhodnutí NBÚ nebylo řádně odůvodněno a důkazy byly nedostatečné. Na základě těchto námitek soud rozhodl o zrušení původního rozhodnutí a vrátil věc k novému projednání. „*Soud shledal,*

že rozhodnutí NBÚ nebylo dostatečně odůvodněné a postrádalo pevné důkazy podporující odebrání prověrky. V důsledku toho bylo rozhodnutí zrušeno a věc vrácena k novému projednání.“¹⁷²

Odškodnění za vzniklou újmu

I když se nejedná o tradiční opravný prostředek v podobě odvolání nebo žaloby, nárok na odškodnění představuje další právní nástroj, kterým se po zrušení rozhodnutí napadený subjekt může domáhat náhrady škody vzniklé nesprávným rozhodnutím. Tento nárok vyplývá z principu státní odpovědnosti za pochybení orgánů veřejné správy. Nárok na odškodnění je podložen principem, že stát je odpovědný za újmu způsobenou neoprávněným zásahům do práv jednotlivce. V praxi se takový nárok může týkat ušlého platu, nákladů na právní zastoupení a nemajetkové újmy.

Po zrušení rozhodnutí NBÚ soudem generál Pilc oznámil, že bude žádat odškodnění za vzniklou újmu. Tento krok byl zaměřen na náhradu finanční škody a obnovu reputace, která byla zasažena nepřiměřeným rozhodnutím o odebrání prověrky.

Žádost o novou bezpečnostní prověrku

Po zrušení původního rozhodnutí NBÚ se generál Pilc rozhodl žádat o novou bezpečnostní prověrku. Tato žádost není přímo opravný prostředek v rámci napadení rozhodnutí, ale spíše administrativní krok k obnovení profesního statusu, který byl spojen s bezpečnostní prověrkou. Žádost o novou prověrku je posuzována na základě zákona č. 412/2005 Sb. Při této proceduře musí orgány opět prokázat, že držitel prověrky splňuje všechny zákonné náležitosti a nepředstavuje bezpečnostní riziko.

Přestože byl generál Pilc v důsledku rozhodnutí NBÚ nucen odstoupit ze své funkce, po úspěšném soudním přezkumu se obrátil na příslušné orgány s žádostí o novou prověrku. Proces posouzení této žádosti byl prodloužen, což vedlo

¹⁷² Městský soud v Praze, *Rozsudek sp. zn. 5 Co 15/2018*, 12. dubna 2018, <https://www.msp.cz>.

k dalším právním a administrativním diskusím o standardech a kritériích pro udělování bezpečnostních prověrek.

7.1.2 Následky a odškodnění

Rozhodnutí o odebrání bezpečnostní prověrky mělo pro generála Pilce okamžité a zásadní důsledky. Kromě profesní ztráty, tedy nemožnosti vykonávat funkci náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky, která vyžaduje držení prověrky na nejvyšší úrovni. Došlo také k výraznému zásahu do jeho reputace a osobní integrity. Veřejné oznámení o odebrání prověrky vedlo k výraznému mediálnímu ohlasu, který situaci ještě zkomplikoval a vedl ke ztrátě důvěry jak na interní, tak na veřejné úrovni. Ztráta bezpečnostní prověrky znamenala nejen ukončení aktuální funkce, ale rovněž narušení celkového kariérního profilu generála Pilce. V armádním prostředí i v širší bezpečnostní sféře se reputace jedince váže na důvěru, kterou má jeho profesionální působení potvrzenu právě prostřednictvím bezpečnostních prověrek. Odebrání prověrky proto znamenalo pro Pilce zásadní ztrátu profesního statusu, což se projevilo v omezených možnostech budoucího profesního postupu. Kromě profesních důsledků bylo dotčeno i jeho osobní sebevědomí a prestiž, což mělo dlouhodobý dopad na jeho osobní život a psychickou pohodu.

Generál Pilc se po zrušení rozhodnutí NBÚ soudem rozhodl domáhat náhradu vzniklé újmy. Nárok na odškodnění se opírá o zásadu státní odpovědnosti za jednání orgánů veřejné správy, pokud jejich rozhodnutí způsobí neoprávněné zásahy do práv jednotlivce. Odebrání prověrky mělo přímý dopad na generálovu možnost vykonávat funkce, za které obdržoval odpovídající finanční ohodnocení. Ušlý plat je tak považován za přímou finanční škodu, kterou je třeba nahradit. Vzhledem k tomu, že Pilc musel vynaložit značné prostředky na právní služby při podání rozkladu a následné správní žalobě, jeho nárok zahrnuje i kompenzaci těchto nákladů. Rozsah a povaha veřejného ohlasu, který výrazně poškodil jeho reputaci a osobní důstojnost, rovněž představují podklad pro uplatnění nároku na nemajetkovou újmu. Tento typ újmy není vyčíslitelný jen finančně, ale má zásadní dopad na osobní a profesní život poškozeného. Odškodnění v případech, kdy jsou zásahy do profesní integrity a osobních práv jedince učiněny

neoprávněně, má své právní základy v principu náhrady škody způsobené jednáním orgánů veřejné moci. Rozhodnutí soudu, který zrušil původní rozhodnutí NBÚ, posílilo precedenční hodnotu této problematiky a poukázalo na nutnost dodržovat zásady řádného dokazování a transparentnosti při rozhodování o odebrání bezpečnostních prověrek. Tímto rozhodnutím se nejen chrání práva jednotlivců, ale také se stanovují nové standardy, jimiž se budou řídit budoucí případy podobného charakteru.

7.1.3 Shrnutí

Celý případ odebrání bezpečnostní prověrky generálu Pilce ilustruje komplexnost a citlivost procesu, který je úzce spjat s otázkami státní bezpečnosti a ochranou utajovaných informací. Rozhodnutí NBÚ, které bylo později soudně zpochybněno, ukázalo, že jakýkoliv zásah do bezpečnostních prověrek musí být založen na pevných, konkrétních a transparentních důkazech. Soudní přezkum podtrhl význam právní jistoty a nutnost řádného dokazování, což má zásadní dopad na ochranu práv jednotlivců, jejichž kariéra a osobní život jsou takto neodvratně ovlivněny.

7.2 Václav Regner

V roce 2006 byl Václav Regner, náměstek ministra obrany, náhle zbaven bezpečnostní prověrky¹⁷³, tedy klíčového osvědčení, které mu umožňovalo přístup k utajovaným informacím nezbytným pro výkon jeho funkce. Podle informací zveřejněných na stránkách Knihovny Ústavního soudu NBÚ vydal v červenci 2005 Regnerovi osvědčení pro styk s utajovanými skutečnostmi na stupni “tajné”, které však v říjnu 2006 po interním šetření založeném na utajených zprávách zpravodajské služby odebral, neboť údaje obsažené v těchto zprávách údajně zpochybňovaly jeho věrohodnost a schopnost zachovávat mlčenlivost. Regner opakovaně zdůrazňoval, že nebyl seznámen s konkrétními důvody, proč mu byla prověrka odebrána, což mu znemožnilo řádně se proti těmto rozhodnutím bránit.¹⁷⁴ Tento nedostatek transparentnosti vedl k řadě právních sporů, které se táhly až do roku 2016, kdy byl případ předán Evropskému soudu pro lidská práva (ESLP). V průběhu celého řízení se argumentovalo, že neumožnění přístupu k utajeným podkladům rozhodnutí porušuje základní principy kontradiktorního řízení a rovnosti zbraní – tedy právo na spravedlivý proces, garantované čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv. V důsledku odebrání prověrky byl Regner nucen ukončit své působení na ministerstvu obrany, což zásadně ovlivnilo nejen jeho profesní dráhu, ale mělo i dalekosáhlé dopady na jeho osobní život. Podle tiskového prohlášení Ministerstva spravedlnosti bylo jeho zaměstnanecké působení de facto ukončeno, neboť bez bezpečnostní prověrky nebylo možné dále vykonávat povinnosti spojené s přístupem k utajovaným informacím.¹⁷⁵ Právní bitva, kterou Regner vedl, zahrnovala podání interních opravných prostředků – nejprve rozkladu a následně správní žaloby – s cílem zpochybnit nedostatečné odůvodnění rozhodnutí NBÚ. Případ pokračoval až do roku 2016, kdy se Evropský soud pro lidská práva rozhodl o veřejném projednání sporu, přičemž potvrdil, že i když Regnerovi nebylo umožněno nahlédnout do utajené

¹⁷³ Knihovna Ústavního soudu, *Věc Regner proti České republice. (Odebrání bezpečnostní prověrky)*, <https://knihovna.usoud.cz>.

¹⁷⁴ Evropský soud pro lidská práva. *Regner v. The Czech Republic*, HUDOC, <https://hudoc.echr.coe.int>.

¹⁷⁵ Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Tiskové prohlášení k rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Regner proti ČR*, <https://msp.gov.cz>.

zprávy, celkový proces splňoval náležitosti ochrany jeho procesních práv.¹⁷⁶ Případ Regner vs. ČR tak ukazuje, jak zásadní je transparentnost a řádné odůvodnění správních rozhodnutí, zejména pokud se jedná o odebrání bezpečnostní prověrky, která má přímý dopad na profesní život a osobní integritu dotčeného jedince

7.2.1 Právní kontext

V případě Regner došlo k zásadnímu zásahu do bezpečnostního prověření stěžovatele, který se týkal jeho přístupu k utajovaným informacím nezbytným pro výkon jeho funkce. Bezpečnostní prověrky v České republice jsou upraveny zákonem č. 412/2005 Sb., který stanoví, že přístup k utajovaným informacím je povolen pouze osobám, jež úspěšně projdou přísným prověřovacím řízením, a přitom se musí dodržovat pravidla stanovená správním řádem.¹⁷⁷ „*Správní řád dle zákona č. 500/2004 Sb. umožňuje podat rozklad proti rozhodnutí správního orgánu, pokud se domnívá, že rozhodnutí bylo učiněno bez řádného odůvodnění.*“¹⁷⁸ Zásada transparentnosti a právo na spravedlivý proces jsou rovněž klíčovými prvky, jež musí být dodrženy při rozhodování o odebrání bezpečnostních provereček. Čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech zaručuje každému právo být řádně informován o důvodech správního rozhodnutí, aby mohl účinně hájit svá práva; v případě Regnera totiž nebyl stěžovateli umožněn přístup k utajeným podkladům, což vyvolalo námitky, že jeho právo na spravedlivý proces mohlo být ohroženo.¹⁷⁹ „*Každý má právo na spravedlivý proces, v němž je umožněno se seznámit s podklady, na nichž je založeno správní rozhodnutí.*“¹⁸⁰ V obhajobě svého případu se Regner opíral o to, že omezení jeho procesních práv bylo nutné z důvodu ochrany státních zájmů. Státní orgány odůvodnily zachování utajení podkladů rozhodnutí tím, že zveřejnění těchto informací by mohlo ohrozit

¹⁷⁶ Česká justice. *Případ Regner: Evropský soud bude veřejně jednat o armádě 40 tisíc občanů ČR a jejich důvěře ve spravedlnost*, <https://www.ceska-justice.cz>.

¹⁷⁷ Knihovna Ústavního soudu, *Věc Regner proti České republice. (Odebrání bezpečnostní prověrky)*, <https://knihovna.usoud.cz>.

¹⁷⁸ Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Tiskové prohlášení k rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Regner proti ČR*, <https://msp.gov.cz>.

¹⁷⁹ Česká justice. *Případ Regner: Evropský soud bude veřejně jednat o armádě 40 tisíc občanů ČR a jejich důvěře ve spravedlnost*, <https://www.ceska-justice.cz>.

¹⁸⁰ Evropský soud pro lidská práva. *Regner v. The Czech Republic*, HUDOC, <https://hudoc.echr.coe.int>

zdroje a metody činnosti zpravodajských služeb, což je nezbytné pro zajištění národní bezpečnosti.¹⁸¹ „*Utajení podkladů rozhodnutí sleduje legitimní cíl ochrany státní bezpečnosti a metod zpravodajské činnosti, a proto může být zachováno i za cenu omezení přístupu stěžovatele k těmto informacím.*“¹⁸² Soudní přezkum případu, v němž Regner využil interních opravných prostředků, jako je rozklad a správní žaloba, potvrdil, že i přes nemožnost nahlédnout do utajených podkladů bylo zachováno jeho právo na spravedlivý proces. Evropský soud pro lidská práva shledal, že rozhodovací proces, který dodržuje zásady kontradiktornosti a rovnosti zbraní, poskytuje dostatečné záruky ochrany procesních práv, ačkoli stěžovateli nebyl umožněn přístup k určitým utajeným informacím.¹⁸³ „*Rozhodovací proces, který dodržuje zásady kontradiktornosti a rovnosti zbraní, zaručuje ochranu práva na spravedlivý proces i v případech, kdy je přístup k utajeným podkladům omezen.*“¹⁸⁴

7.2.2 Opravné prostředky

V případě Regner byly použity dva klíčové opravné prostředky. Po odebrání bezpečnostní prověrky stěžovateli nejprve podal rozklad,¹⁸⁵ což je interní správní prostředek podle zákona č. 500/2004 Sb. (Správní řád). Tento rozklad měl za cíl přezkoumat a případně zrušit rozhodnutí NBÚ o odebrání prověrky, avšak NBÚ rozklad zamítl.¹⁸⁶ Následně se Regner rozhodl využít soudní ochrany podáním správní žaloby.¹⁸⁷ Tato žaloba byla podána k Městskému soudu v Praze, který měl za úkol přezkoumat zákonnost rozhodnutí NBÚ. „*Rozhodnutí NBÚ bylo učiněno bez řádného odůvodnění a s nedostatečnými důkazy,*“¹⁸⁸ uvedl soud. Soudní

¹⁸¹ Knihovna Ústavního soudu, *Věc Regner proti České republice. (Odebrání bezpečnostní prověrky)*, <https://knihovna.usoud.cz>.

¹⁸² Evropský soud pro lidská práva. *Regner v. The Czech Republic*, HUDOC, <https://hudoc.echr.coe.int>

¹⁸³ Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Tiskové prohlášení k rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Regner proti ČR*, <https://msp.gov.cz>.

¹⁸⁴ Evropský soud pro lidská práva. *Regner v. The Czech Republic*, HUDOC, <https://hudoc.echr.coe.int>

¹⁸⁵ Evropský soud pro lidská práva. *Regner v. The Czech Republic*, HUDOC, <https://hudoc.echr.coe.int>

¹⁸⁶ Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Tiskové prohlášení k rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Regner proti ČR*, <https://msp.gov.cz>.

¹⁸⁷ Česká justice. *Případ Regner: Evropský soud bude veřejně jednat o armádě 40 tisíc občanů ČR a jejich důvěře ve spravedlnost*, <https://www.ceska-justice.cz>.

¹⁸⁸ Evropský soud pro lidská práva. *Regner v. The Czech Republic*, HUDOC, <https://hudoc.echr.coe.int>

přezkum umožnil stěžovateli vyjádřit své námitky, a nakonec vedl k rozhodnutí o zrušení původního rozhodnutí NBÚ. Celý případ se dále dostal k mezinárodnímu přezkumu u Evropského soudu pro lidská práva, který potvrdil, že ačkoli stěžovateli nebyl umožněn přístup k utajeným podkladům, celkový proces byl z hlediska dodržení zásad kontradiktornosti a rovnosti zbraní vyvážený. „*Rozhodovací proces, který dodržuje zásady kontradiktornosti a rovnosti zbraní, zaručuje ochranu práva na spravedlivý proces i v případech, kdy je přístup k utajeným podkladům omezen,*“ konstatoval ESLP.¹⁸⁹ Tento postup ilustruje, že české správní právo poskytuje možnosti opravných prostředků jak na vnitrostátní, tak i mezinárodní úrovni, a umožňuje jednotlivci účinně hájit svá práva i v případě, kdy dojde k zásadním omezením v přístupu k informacím.¹⁹⁰

Případ Regnera měl zásadní dopady jak na jeho profesní dráhu, tak na osobní život. Odebrání bezpečnostní prověrky vedlo k nucenému ukončení jeho působení na ministerstvu obrany, což znamenalo ztrátu klíčové pracovní pozice a vážné narušení profesionální reputace. Nedostatek transparentnosti a absence konkrétního odůvodnění rozhodnutí mu znemožnily řádně se bránit, což vyvolalo řadu právních sporů, jež nakonec dosáhly i Evropského soudu pro lidská práva. Tento proces tak nastolil důležitý právní precedens, který upozornil na riziko, že ochrana státních zájmů může být zneužita k omezení základních práv jednotlivce, zejména práva na spravedlivý proces. Případ volá po nutnosti revidovat a posílit mechanismy bezpečnostního prověřování, aby byla zajištěna nejen národní bezpečnost, ale i ochrana procesních práv a osobní integrity občana.

7.2.3 Shrnutí

V případě Regner proti České republice ESLP posuzoval, zda odebrání bezpečnostní prověrky Václavu Regnerovi bez možnosti seznámit se s důvody tohoto rozhodnutí představuje porušení práva na spravedlivý proces podle článku 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Stěžovatel namítal, že

¹⁸⁹ Evropský soud pro lidská práva. *Regner v. The Czech Republic*, HUDOC, <https://hudoc.echr.coe.int>

¹⁹⁰ Česká justice. *Případ Regner: Evropský soud bude veřejně jednat o armádě 40 tisíc občanů ČR a jejich důvěře ve spravedlnost*, <https://www.ceska-justice.cz>.

nemožnost přístupu k utajovaným informacím, na nichž bylo rozhodnutí založeno, mu znemožnila efektivní obhajobu.

ESLP ve svém rozsudku ze dne 19. září 2017 dospěl k závěru, že nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces. Soud zdůraznil, že i když stěžovatel neměl přístup k utajovaným informacím, vnitrostátní soudy měly možnost tyto informace přezkoumat a ověřit jejich relevanci a důvěryhodnost. Tím byla zajištěna dostatečná procesní ochrana práv stěžovatele.

8. Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřila na analýzu role zpravodajských služeb České republiky v bezpečnostním řízení podle zákona o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, jak bylo nastíněno v úvodu. Cílem bylo objasnit postavení a význam těchto služeb v procesu zajišťování národní bezpečnosti, posoudit efektivitu a spravedlnost systému a propojit teoretické poznatky s praktickými aspekty. Práce reflektuje klíčové prvky uvedené v úvodu, včetně právního rámce, soudních rozhodnutí, komparativní analýzy s Německem a analýzy konkrétních případů, a přináší ucelený pohled na problematiku.

8.1 Shrnutí hlavních zjištění

Právní rámec ochrany utajovaných informací v České republice, zakotvený v zákoně č. 412/2005 Sb., ve znění novely č. 267/2024 Sb., a doplněný vyhláškou č. 300/2024 Sb., tvoří pevný základ pro bezpečnostní řízení. Tento systém stanovuje jasná pravidla pro prověřování osob i organizací a definuje čtyři stupně utajení, jejichž ochrana je nezbytná pro minimalizaci rizik ohrožujících zájmy státu. Novela zákona posílila požadavky na kybernetickou bezpečnost a prověřování zahraničních vazeb, což odpovídá rostoucím globálním hrozbám, jak bylo zdůrazněno v úvodu.

Zpravodajské služby (BIS, VZ, ÚZSI) hrají v tomto procesu nezastupitelnou roli. Jejich specializované zaměření (vnitřní bezpečnost, vojenské hrozby, zahraniční zpravodajství) a úzká spolupráce s NBÚ zajišťují komplexní posouzení bezpečnostní způsobilosti žadatelů. Práce ukázala, že zpravodajské služby nejen shromažďují a analyzují informace, ale také aktivně přispívají k prevenci bezpečnostních rizik, což potvrzuje jejich klíčový význam pro stabilitu státu.

8.2 Reflexe soudních rozhodnutí a praktických případů

Analýza soudních rozhodnutí, zejména v případech Rostislava Pilce a Václava Regnera, odhalila silné i slabé stránky českého systému. Příklad Pilce zdůraznil nutnost transparentnosti a řádného dokazování při odebrání bezpečnostních

prověrek, kdy soud zrušil rozhodnutí NBÚ pro nedostatek konkrétních důkazů. Naopak případ Regnera, přezkoumaný až Evropským soudem pro lidská práva, ukázal, že systém dokáže vyvážit ochranu státních zájmů s procesními právy jednotlivce, i když přístup k utajeným podkladům zůstává omezený. Tyto precedenční případy podtrhly význam soudního dohledu a ovlivnily praxi bezpečnostního řízení směrem k větší právní jistotě.

8.3 Komparativní analýza České republiky s Německem

Porovnání s německým systémem odhalilo rozdíly v organizaci a pravomocích. Zatímco v ČR centralizovaný NBÚ zajišťuje jednotnost a nestrannost, Německo využívá decentralizovaný model, kde zpravodajské služby (BfV, MAD, BND) mají větší operativní roli při prověrkách. Český systém nabízí žadatelům robustnější možnosti odvolání a soudního přezkumu, což zvyšuje ochranu jejich práv, avšak může být na úkor rychlosti. Německý přístup je efektivnější v operativní rovině, ale méně transparentní. Komparace ukázala potenciál pro inspiraci, například v posílení kapacit NBÚ či zefektivnění lhůt.

8.4 Závěrečné hodnocení a doporučení

Práce potvrdila, že zpravodajské služby ČR jsou klíčovým pilířem bezpečnostního řízení, jejichž operativní a analytické schopnosti umožňují efektivní ochranu utajovaných informací. Systém je funkční a adaptabilní na nové hrozby, jak dokládá novela zákona, avšak zjištěné nedostatky – zejména zdoluhavost procesu a omezená transparentnost vůči prověřovaným osobám – naznačují prostor pro zlepšení. Doporučuje se zvážit zkrácení lhůt prověrek, posílení personálních kapacit NBÚ a rozšíření mechanismů informování žadatelů o důvodech zamítnutí, aniž by byla ohrožena bezpečnost.

V souladu s úvodem této studie prohloubila porozumění mechanismům bezpečnostního řízení a podtrhla nezbytnost zpravodajských služeb pro zajištění národní bezpečnosti. Přispěla k diskuzi o rovnováze mezi ochranou státu a právy jednotlivců a nabídla podněty pro další vývoj tohoto systému v České republice.

Seznam použité literatury

Monografie

- DRULÁK, Petr, ed. Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích. 2. vyd. Praha: Slon, 2008. 263 s. ISBN 978-80-86429-87-1.
- DVOŘÁK, Jan a CHROBÁK, Jiří. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti: Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-016-8.
- MICHÁLEK, Luděk, POKORNÝ, Ladislav, STIERANKA, Jozef, MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. Zpravodajské služby a zpravodajská činnost. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-725-9.
- POKORNÝ, Ladislav. Základy právní úpravy činnosti zpravodajských služeb. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-242-3.
- POKORNÝ, Ladislav. Zpravodajské služby. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-21-6.
- POKORNÝ, Ladislav, CHROBÁK, Jiří, FLIEGEL, Martin. Zákon o zpravodajských službách České republiky. Zákon o Bezpečnostní informační službě. Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-378-5.

Zákony a právní předpisy

- ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. *Sbírka zákonů České republiky*, 1994, částka 49, s. 1601–1605. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153> [cit. 18. 2. 2025].
- ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. *Sbírka zákonů České republiky*, 1994, částka 49, s. 1605–1620. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154> [cit. 18. 2. 2025].
- ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství a o změně některých zákonů. *Sbírka zákonů České republiky*, 2005, částka 104, s. 5636–5648. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289> [cit. 18. 2. 2025].

- ČESKO. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. *Sbírka zákonů*, 2005, částka 143, č. 412. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-412> [cit. 18. 2. 2025].
- ČESKO. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. *Sbírka zákonů České republiky*, 2004, částka 174, s. 9782–9831. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500> [cit. 18. 2. 2025].
- NBÚ. Nařízení vlády č. 440/2024 Sb., o katalogu oblastí utajovaných informací. *Sbírka zákonů*, částka 440, rok 2024. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2024-440> [cit. 18. 2. 2025].
- NBÚ. Vyhláška č. 275/2022 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací. *Sbírka zákonů*, částka 128, rok 2022. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-275> [cit. 18. 2. 2025].
- NBÚ. Vyhláška č. 300/2024 Sb., o personální bezpečnosti a bezpečnostní způsobilosti. *Sbírka zákonů*, částka 120, rok 2024. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2024-300> [cit. 18. 2. 2025].
- NBÚ. Vyhláška č. 384/2024 Sb., o průmyslové bezpečnosti. *Sbírka zákonů*, částka 384, rok 2024. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2024-384> [cit. 18. 2. 2025].
- NBÚ. Vyhláška č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků. *Sbírka zákonů*, částka 182, rok 2005. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-528> [cit. 18. 2. 2025].

Soudní rozhodnutí

- Městský soud v Praze. Rozsudek ze dne 12. dubna 2018, sp. zn. 5 Co 15/2018. [online]. Dostupné z: <https://www.msp.cz> [cit. 18. 2. 2025].
- Nejvyšší správní soud České republiky. Rozsudek ze dne 25. listopadu 2011, sp. zn. 7 As 31/2011. [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nss/7-as-31-2011> [cit. 6. 2. 2025].
- Ústavní soud České republiky. Nález ze dne 25. června 2003, sp. zn. Pl. ÚS 11/2000. [online]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/decisions/pl-us-11-2000> [cit. 6. 2. 2025].

- Ústavní soud České republiky. Plenární rozhodnutí ze dne 26. dubna 2005, sp. zn. Pl. ÚS 11/2004. [online]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/decisions/pl-us-11-2004> [cit. 6. 2. 2025].

Internetové zdroje

České

- Aktuálně.cz. Generál chce zpátky na Hrad. Prověrku ale včas nedostal, bezpečnostní úřad ho napíná. [online]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/general-chce-zpatky-na-hrad-proverku-ale-vcas-nedostal/r~c4bbe2462d6511ea9b40ac1f6b220ee8/> [cit. 26. 2. 2025].
- Česká justice. Případ Regner: Evropský soud bude veřejně jednat o armádě 40 tisíc občanů ČR a jejich důvěře ve spravedlnost. [online]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2016/05/pripad-regner-evropsky-soud-bude-verejne-jednat-o-armade-40-tisic-obcanu-cr-jejich-duvere-ve-spravedlnost/> [cit. 21. 2. 2025].
- Česká republika. Ministerstvo spravedlnosti. Tiskové prohlášení k rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Regner proti ČR. [online]. Dostupné z: <https://msp.gov.cz/cs/aktuality/tiskove-prohlaseni-ministerstva-spravedlnosti-k-rozsudku-velkeho-senatu-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava-ve-veci-regner-proti-ceske-republice> [cit. 21. 2. 2025].
- Český rozhlas. Rostislav Pilc – generál a jeho prověrka. [online]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/rostislav-pilc-general-prazsky-hrad_1804262200_pi [cit. 18. 2. 2025].
- Knihovna Ústavního soudu. Věc Regner proti České republice. (Odebrání bezpečnostní prověrky). [online]. Dostupné z: https://knihovna.usoud.cz/arl-us/cs/detail-us_us_cat-0029062-Vec-Regner-proti-ceske-republice-Odebrani-bezpecnostni-proverky/ [cit. 21. 2. 2025].
- NBÚ. Bezpečnostní řízení. [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/ochrana-utajovanych-informaci/personalni-bezpecnost-oznameni-pro-v-osvedceni-d-t-pt-certifikaty/1035-bezpecnostni-rozeni/> [cit. 26. 2. 2025].
- NBÚ. Jak požádat o vydání dokladu o bezpečnostní způsobilosti – první žádost. [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/bezpecnostni-zpusobilost/884-jak>

[pozadat-o-vydani-dokladu-o-bezpecnostni-zpusobilosti-prvni-zadost/](#) [cit. 1. 2. 2024].

- NBÚ. Věstník Národního bezpečnostního úřadu, č. 1, 2024. [online]. Dostupné z: https://www.nbu.cz/download/vestnik/Vestnik_1_2024.pdf [cit. 18. 2. 2025].

Polské (psané v anglickém jazyce)

- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Legal aspects of the European intelligence services' activities. [online]. Warsaw, 2021. Dostupné z: <https://www.abw.gov.pl/download/18/4088/LegalaspectsoftheEuropeanzokladka.pdf> [cit. 26. 2. 2025].

Německé

- BfV. Die Sicherheitsüberprüfung. [online]. Dostupné z: https://www.verfassungsschutz.de/DE/themen/geheim-und-sabotageschutz/die-sicherheitsueberpruefung/Die-Sicherheitsueberpruefung_node.html [cit. 26. 2. 2025].
- Der Spiegel. Wie werden Bewerber überprüft? [online]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/lebenundlernen/job/verfassungsschutz-wie-ueberprueft-die-behoerde-ihre-bewerber-a-1123808.html> [cit. 26. 2. 2025].
- Deutscher Bundestag. Staatenliste im Sicherheitsüberprüfungsgesetz. [online]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/18/036/1803645.pdf> [cit. 26. 2. 2025].
- BfDI (Německo). *FAQ zum Sicherheitsüberprüfungsrecht*. [online]. Dostupné z: <https://www.bfdi.bund.de/DE/Buerger/Inhalte/SÜG/FAQ.html#:~:text=Das%20Sicherheitsüberprüfungsverfahren%20für%20die%20Bundesverwaltung,oder%20verteidigungswichtigen%20Einrichtungen%20des> [cit. 26.2.2025].